

- K A R A R -

Vatan Partisi Genel Başkan Yardımcısı Mehmet CENGİZ tarafından Kurulumuz Başkanlığına gönderilen 18/04/2017 tarihli, 74 sayılı dilekçede özetle; Yüksek Seçim Kurulu Başkanı Sadi GÜVEN'in 16 Nisan 2017 akşamı basına ve kamuoyuna yaptığı açıklamada ve Kurulumuz internet sitesindeki duyuruda kabul edildiği gibi üzerinde sandık kurulu mührü taşımayan zarfların ve oy pusulalarının kullanıldığının tespit edildiği, bazı sandık kurullarının seçmene oy pusulası ve zarflarını sandık kurulu mührü ile mühürlemeden verdikleri yolundaki yoğun şikayetler üzerine, sandık kurulu mührü taşımayan oy pusulası ve zarfların geçerli sayılmasına Yüksek Seçim Kurulunca karar verildiği, nitekim, Kurulun 14/02/217 tarihli, 97 sayılı kararı ile kabul edilen Sandık Kurullarının Oluşumu ve Görev ve Yetkilerini Gösterir 135/I sayılı Genelge'de, arkasında sandık kurulu mührü bulunmayan oy pusulalarının geçersiz olduğunun belirtildiği, yasal düzenleme bu iken, Yüksek Seçim Kurulu Başkanı Sadi GÜVEN'in bu konuda daha önce bu şekilde kararlar verildiğini ifade ettiği, kanuna aykırı kararların daha önceden de alınmış olmasının karara meşruiyet kazandırmayacağı, kaldı ki, açıklamalarda sözü edilen kararların münferit bazı uygulamalarla ilgili olduğu, Yüksek Seçim Kurulu tarafından alınan söz konusu karara tekabül etmediği, emsal gösterilen kararların 1990,1994 ve 2004 tarihli olduğu, oysa bu gün uygulanması gereken 298 sayılı Kanunun 98 ve 101. maddelerinin 2010 yılında yürürlüğe girdiği, bu tarihten sonra verilen kararlarda, 2010 yılı değişikliklerinin esas alındığı ve mühürsüz oy pusulalarının geçersizliğine karar verildiği, öte yandan yine söz konusu kararda "TERCİH" mührü yerine "EVET" mührü kullanıldığının tespit edildiği, bu şekilde kullanılan oyların da geçerli sayıldığı, oysa 135/I sayılı Genelge'de, sandık kurulu başkanınca görevli olduğu sandık için ağzı mühürlü kese içine konulmuş numaralı sandık kurulu mührü ve iki adet "TERCİH" yazılı mührü temin edeceğinin belirtildiği, yine söz konusu Genelgenin 43. maddesinde de, hiçbir yerine "TERCİH" mührü basılmamış oy pusulalarının geçerli olmadığı hükmüne yer verildiği, söz konusu yasal düzenlemelerle Yüksek Seçim Kurulunun 16/04/2017 tarihinde aldığı kararın çeliştiği, oyların yeniden sayılarak, sandık kurulu mührü bulunmayan oyların iptali düşünülse bile, bu oy pusulalarının bazılarının sayımdan sonra mühürlendiği, bu nedenle, oyların yeniden sayılarak kanuna aykırı oyların iptali ve sayım sonuçlarının belirlenmesi olanağının kalmadığı, Yüksek Seçim Kurulunca sayım esnasında karar alındığı, ilçe seçim kurullarına ve sandık kurullarına iletildiği, mühürsüz oy pusulaları ve zarfların tamamı geçerli kabul edilip tutanak altına alınmadan torbalara konulduğu, eğer söz konusu karar olmasa idi, mühürsüz oy pusulalarının ayrılacağı ve sayıları tutanağa geçirilip ayrı olarak muhafaza edileceği, Yüksek Seçim Kurulunun yasaya aykırı olarak sayım sırasında alınan bu kararı, kullanılan oylar içinde ne kadarının mühürsüz, ne kadarının sonradan mühürlenmiş olduğunu belirleme olanağını ortadan kaldırdığı, Yüksek Seçim Kurulunun yasaya aykırı olarak oy sayımlarına başlandığı ve "Hayır" oylarının önde gittiği aşamada Adalet ve Kalkınma Partisi Temsilcisinin talebi üzerine aldığı kararın Anayasa Değişikliği Halkoylamasının meşruiyetini ortadan kaldırdığı, bu nedenle, Anayasanın öngördüğü "adil seçim" ilkesiyle bağdaşmayan ve seçmen iradesini yansıtmayan Anayasa Değişikliği Halkoylamasının iptaline karar verilmesi istenilmiş olmakla, konu incelenerek;

GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun;

"Kimlerin itiraz edebileceği" başlıklı 110. maddesinde;

"Bu kanunda gösterilen kurulların veya kurul başkanlarının kesin olmayan kararlarına karşı seçme yeterliğine sahip yurttaşlar, siyasi partiler veya bunların tüzüklerine göre kuruluş kademelerinin başkanları veya vekilleri, müşahitler, adaylar ve Cumhuriyet Senatosu üyeleri ile milletvekilleri itiraz edebilirler."

"İtiraz mercileri" başlıklı 111. maddesinin 2. fıkrasında; "Yüksek Seçim Kurulunun re'sen veya itiraz üzerine vereceği kararlar kesindir."

"İtirazın şekli" başlıklı 112. maddesinde;

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU
Karar No: 575

“İtiraz yazı ile veya sözle yapılır. Sözle yapılacak itirazlar gerekçesiyle birlikte tutanağa yazılır. İtiraz edenin adı, soyadı, açık adresi yazılarak imza ettirilir. İmza bilmeyenlere parmak bastırılır.

Kimliğini ispat edemeyenlerin, delil ve gerekçe gösteremeyenlerin itirazları incelenmez, bu sebeple incelenmediği tutanağa yazılır.

Yazılı itirazlarda da yukarıdaki şartlar aranır ve deliller itiraz dilekçesine eklenir. Gerekçesi ve delili olmayan yazılı itirazlar da incelenmez. Her iki halde de itirazın alındığına ve hangi tarihte yapıldığına dair, itiraz yapana alındı belgesi verilir. İtirazlar seçim kurulu başkanına yapılır. Seçim kurulu başkanı bulunamazsa, yazılı itiraz nöbetçi savcıya alındı belgesi ile yapılır. Savcı yapılan itirazın kaydını işleyerek hemen seçim kurulu başkanına gönderir.

Siyasi partiler, seçim başlangıcında partileri adına kimlerin itiraz edebileceklerini mühür ve imzalı bir yazı ile seçim kurullarına bildirirler. İtiraz edebileceklerin imza sirküleri parti başkanınca onaylanarak bildirilir. Parti adına itiraz edeceklerden kimlik aranmaz.

İtirazlarda, delillerin hangi resmi makamlarda bulunduğu bildirilmesi delil yerine geçer ve bu delili seçim kurulu temin eder.

Yüksek Seçim Kuruluna yapılacak itirazların yazılı olması lazımdır.”

“İl seçim kurulu ve başkanlarının şikayet üzerine verecekleri kararlarla, sair kararlarına ve tutanaklara itiraz ve olağanüstü itiraz” başlıklı 130. maddesinin olağanüstü itirazı düzenleyen üçüncü fıkrasında;

“...

Şu kadar ki; siyasi partilerin il başkanlarıyla genel merkezleri veya bağımsız aday tarafından tutanağın düzenlenmesinden sonra (7) gün içinde seçimin neticesine müessir olaylar ve haller sebebiyle yapılan itirazlar, seçimin sonucu hakkında kesin karar vermek yetkisine sahip olan kurullarca, seçimin neticesine müessir görüldüğü takdirde, alt kademelerce verilen kararların kesin veya kesinleşmiş olması veya kurullara derece derece ve müddeti içinde müracaat edilmemiş olması, bu itirazın incelenmesine ve reddine sebep teşkil etmez.

Bu itirazlar yazılı olarak yapılır. İtiraz dilekçesine, itiraz edenin adının, soyadının ve açık adresinin yazılması, ihbar ve iddia olunan vakıaların mahiyetinin ve gerekçesinin beyanının, delillerinin gösterilmesi ve belgelerinin bağlanması, bu belgelerin elde edilmesi mümkün değil ise, sebeplerinin ve nereden ve ne suretle temin olunabileceğinin bildirilmesi lazımdır.

...

Bu şartları haiz olmayan dilekçeler reddolunur.”

3376 sayılı Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanun’un 8. maddesinde;

“İl Seçim Kurulları, İlçe Seçim Kurullarından gelen tutanakları toplar. İl birleştirme tutanağında beliren sonuçları derhal en seri vasıta ile Yüksek Seçim Kuruluna bildirir ve tutanağın onaylı bir örneğini gönderir.

Yüksek Seçim Kurulu, İl Seçim Kurullarından gelen sonuçları birleştirerek ilan eder.

Geçerli oyların yarısından çoğu "Evet" ise, Anayasa değişikliği Türk Milleti tarafından kabul edilmiş olur.”

hükümleri yer almaktadır.

3376 sayılı Kanunun 8. maddesine göre halkoylaması sonucu hakkında kesin karar verme yetkisinin Yüksek Seçim Kuruluna ait olması nedeniyle, 298 sayılı Kanunun 130. maddesi uyarınca halkoylamasının neticesine müessir olaylar ve haller sebebiyle olağanüstü itiraz yoluyla Yüksek Seçim Kuruluna başvurulabileceği sonucuna ulaşılmaktadır.

**T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU**

Karar No: 575

Vatan Partisi adına Genel Başkan Yardımcısı Mehmet CENGİZ tarafından imzalanarak Kurulumuz Başkanlığına verilen 18/4/2017 tarihli dilekçede;

A) Yüksek Seçim Kurulu tarafından gönderildiğinde şüphe bulunmayan hallerde, sandık kurullarının hata veya ihmali sonucu mühürlenmeyen oy zarfı ve oy pusulası ile kullanılan oyların geçerli kabul edilmesi gerektiğine ilişkin Yüksek Seçim Kurulunun 16/04/2017 tarihli ve 2017/560 sayılı kararının, Kanun ve Genelge hükümlerine açıkça aykırı olduğu genel iddiası bakımından;

1-) Yüksek Seçim Kurulu kararının, Kanun ve Genelge hükümlerine açıkça aykırı olduğu iddiası ile ilgili olarak;

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının;

67. maddesinin;

Birinci fıkrasında; “Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasi faaliyette bulunma ve halkoylamasına katılma hakkına sahiptir.”

İkinci fıkrasında; “Seçimler ve halkoylaması serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılır. Ancak, yurt dışında bulunan Türk vatandaşlarının oy hakkını kullanabilmeleri amacıyla kanun, uygulanabilir tedbirleri belirler.”

79. maddesinin;

Birinci fıkrasında; “Seçimler, yargı organlarının genel yönetim ve denetimi altında yapılır.”

İkinci fıkrasında; “Seçimlerin başlamasından bitimine kadar, seçimin düzen içinde yönetimi ve dürüstlüğü ile ilgili bütün işlemleri yapma ve yaptırma, seçim süresince ve seçimden sonra seçim konularıyla ilgili bütün yolsuzlukları, şikâyet ve itirazları inceleme ve kesin karara bağlama ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin seçim tutanaklarını ve Cumhurbaşkanlığı seçim tutanaklarını kabul etme görevi Yüksek Seçim Kurulundur. Yüksek Seçim Kurulunun kararları aleyhine başka bir mercie başvurulamaz.”

90. maddesinin beşinci fıkrasında; “Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.”

298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun’un

14. maddesinin birinci fıkrasının bir ve ikinci bentlerinde; “Yüksek Seçim Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

1. Seçimlerde, içine oy pusulası konulacak olan zarfların, icabında her seçim için başka başka renk ve ölçüde olmak ve gerek piyasada, gerek Devlet Malzeme Ofisinde imal edilen veya ettirilen veya depolarında bulunan zarfların renklerinden ve ölçülerinden farklı ve kağıdında "Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu" filigranı bulunmak üzere, yeteri kadar özel zarf imal ettirmek ve bu imalatı, kağıt hamurundan başlayarak zarfın, imaline ve teslim alınmasına kadar olan safhalarını; yapılacak işin hacmi, süresi ve niteliği dikkate alınarak belirleyeceği kendi üye veya üyelerinin veya imal ve teslim yerinde yetki vereceği ilçe seçim kurulu başkanının, il seçim kurulu başkanı ya da üyesi hakim veya hakimlerinin devamlı gözetim ve denetimi altında yaptırmak ve bu zarfları il seçim kurullarına, her ilin ihtiyacına yetecek sayıda, alındı belgeleri karşılığında göndermek,

2. Özel zarfların imali için gerekli "Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu" filigran kalıpları ile zarf ölçü kalıplarını yaptırap gerekli miktarda kağıt ve zarf imalinden sonra saklamak,

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU
Karar No: 575

Katlanıp bir kenarı yapıştırıldıktan sonra zarf haline gelebilen "Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu" filigranını taşıyan birleşik oy pusulalarını, her (400)'ü ve her (400)'lük paketi, aynı numarayı taşımak üzere bastırmak ve her sandık için bir paket, ilçe seçim kurullarına zamanında ulaştırmak”

23. maddesinde; “Sandık kurulu üyelikleri aşağıdaki şekilde belli edilir:

İlçe seçim kurulu başkanı, o seçim çevresinde seçime katılan ve ilçede teşkilatı bulunan siyasi partilerden, son milletvekili genel seçiminde o ilçede en çok oy almış olan beş partiye, her sandık için birer asıl ve birer yedek üye adını beş gün içinde bildirmelerini tebliğ eder.

Bu yoldan tespit edilen sandık kurulu üye sayısı beşten az olduğu takdirde, eksik kalan üyelikler, aynı şartları taşıyan diğer siyasi partilerden, aldıkları oyların büyüklük sırasına göre, aynı usulle tamamlanır.

Oylarda eşitlik halinde ad çekilir...”

24. maddesinde; “Sandık kurulları Yüksek Seçim Kurulunca tespit ve ilan edilen tarihte kurulur.

Bu kurulların asıl ve yedek üyeleri, her seçim çevresinin yerel özellikleri gözönüne alınarak Yüksek Seçim Kurulunca tespit edilecek tarihlerde göreve başlarlar ve sayıma ilişkin evrak ve belgeler ilçe seçim kuruluna teslim edilinceye kadar aralıksız çalışmaya devam ederler...”

“Oy verme araçları ve teslimi” başlıklı 68. maddesinin sandık kurulu başkanlarına teslimi gereken eşyayı düzenleyen yedinci fıkrasının,

Üçüncü bendinde; “ İlçe seçim kurulu mühürü ile mühürlenmiş ve oy pusulalarının konulmasına mahsus zarfları havi bir paket,”

Onaltıncı bendinde; “Üstü ilçe seçim kurulunca mühürlü ve numaralı birleşik oy pusulası paketi,”

77. maddesinde; “Sandık kurulu başkanı, oy verme işlerine başlamadan önce, sandığın boş olduğunu hazır bulunan sandık kurulu üyeleri ile müşahitler önünde tespit ederek sandığı kapatır, mühür bozulmadan açılmıyacak şekilde sandık mühürü ile mühürler.

Birleşik oy pusulası kullanılan seçimlerde, (Katlanıp zamklı kenarı yapıştırılarak kapatılmak suretiyle zarf haline getirilen birleşik oy pusulaları) bu Kanunda (zarf) deyimini geçen hallerde zarf olarak kabul edilir.

Şu kadar ki, zarflar için öngörülen çift mühür bulunmasına ilişkin hükümler birleşik oy pusulalarına uygulanmaz.

Sandık kurulu, and içme, sandığı yerleştirme, kapalı oy verme yerini düzenleme işlerini bitirdikten sonra, hazır bulunanlar önünde, birleşik oy pusulalarını sayar, her birinin üzerine, sandık kurulu mühürünü basar, böylece üzerinde sandık kurulunun mühürü bulunan birleşik oy pusulalarının sayısını tesbit eder. Birleşik oy pusulası kullanılmayan seçimlerde, ilçe seçim kurulu başkanından teslim alınan ve ilçe seçim kurulu başkanlığı mühürünü taşıyan özel zarfları sayar, her birinin üzerine sandık kurulu mühürünü basar, böylece üzerinde biri ilçe seçim kurulunun, diğeri sandık kurulunun mühürleri bulunan çift mühürlü özel zarfların sayısını tespit eder.

Sandık kurulu, bu madde gereğince yaptığı işlemleri tutanak defterine geçirip imzalar.”

86. maddesinin birinci fıkrasında; “Onaylı sandık seçmen listesinde yazılı her seçmen, oy verme yetkisine sahiptir.”

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU
Karar No: 575

95. maddesinde; “Sayım ve döküm açık olarak yapılır. Oy verme yerinde hazır bulunanlar sayım ve dökümü takip ederler.

Kurul, faaliyetinin selamet ve düzeni bakımından, sayım ve döküm masası etrafında boş kalması gereken kısmı, bir karar ile belirtir ve bu kısım etrafında (İp germek gibi) hazır bulunanların bu işlemleri takip etmelerine engel olmayacak tedbirleri alabilir.”

96. maddesinde; “Sandık, 89 uncu maddenin son fıkrası uyarınca Yüksek Seçim Kurulu tarafından başka bir süre konulmamış ise saat 17.00'den önce açılmaz. Oy verme işi bitince kurul başkanı bunu yüksek sesle ilan eder. Masa üzerinde, sandıktan başka ne varsa kaldırılır. Oy vermenin bittiği saat tutanak defterine geçirilir.

Bundan sonra, sandık seçmen listesinde yazılı seçmenlerin toplamı ile adları hizasındaki imza veya parmak izleri sayılarak oy vermiş olanların toplamı tesbit edilir ve tutanağa geçirilir. Netice yüksek sesle ilan edilir.

97. maddesinde; “Oy zarflarından veya birleşik oy pusulalarından kullanılmayanlar sayılır, oylarını veren seçmen sayısına eklenir ve böylece kurula teslim edilen zarf veya birleşik oy pusulaları toplamına uygun olup olmadığı tespit edilir. Kullanılmayan zarflar veya birleşik oy pusulaları bir paket halinde mühürlenir ve üzerine sayısı yazılır.

Bundan sonra, sandıktan çıkacak oy pusulalarının konmasına mahsus torbanın boş olduğu tespit edilir. Bütün bu işlemler tutanağa geçirilir.”

98. maddesinin bir ve ikinci fıkralarında; “Sandık, yukarıdaki maddelerde belirtilen iş ve işlemler tamamlandıktan sonra, oy verme yerinde hazır bulunanların gözü önünde, sandık kurulu başkanı tarafından açılır.

Sandıktan çıkan zarflar, sandık kurulu başkanı tarafından yüksek sesle iki defa sayılır. İki sayım arasında fark olursa, üçüncü sayım yapılarak sonucuna göre işlem yapılır ve o seçimde kullanılan toplam zarf sayısı tespit edilir. Tespit edilen zarf sayısı, o seçim türüne ait özel tutanağın ilgili yerine işlenir.”

101. maddesinin birinci fıkrasının 3. numaralı bendinde; “Arkasında sandık kurulu mührü bulunmayan,

...

birleşik oy pusulaları geçerli değildir.”

107. maddesinde “Hesaba katılan ve muteber sayılan oy pusulaları, sandık kurulunca düzenlenen tutanaklar, sayım ve dökümde kullanılıp alt tarafı, kurulca imza edilen sayım cetvelleri, hesaba katılmayan, muteber sayılmayan veya itiraza uğrayan oy pusulaları ve hesaba katılmayan zarflar, tutanak defteri, kurulca mühürlü ve imzalı ayrı ayrı paketler halinde kurulun mührü ile mühürlenmiş ve başkan ve üyeler tarafından imzalanmış bir torbaya konularak, kurulun bağlı olduğu ilçe seçim kuruluna sandık kurulu başkanı ve ad çekme ile seçilecek en az iki üye tarafından götürülüp teslim olunur.

Kurulun diğer üyeleri ile, müşahitler de isterlerse ve taşıtta yer varsa veya taşıt kendileri tarafından sağlanmak suretiyle katılabilirler.

.....”

3376 sayılı Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanunun 3. maddesinde; “Halkoyuna sunulma işlemleri, Yüksek Seçim Kurulunun yönetim ve denetiminde seçim kurullarınca yürütülür.

Yüksek Seçim Kurulu, Anayasa değişikliklerinin halkoyuna sunulması için bütün tedbirleri alır ve hazırlıkları yapar. Kurul, halkoylamasının sağlıklı ve düzenli bir şekilde gerçekleşmesini sağlamak amacıyla gerekli ilke kararlarını almaya yetkilidir.”

hükümleri yer almaktadır.

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU
Karar No: 575

Bu yasal düzenlemelerin uygulamasına ilişkin 16 Nisan 2017 Pazar günü yapılacak halkoylamasının sağlıklı ve düzen içinde yürütülüp sonuçlandırılması ve yurt genelinde uygulamada birliğin sağlanması amacı ile hazırlanan ve 14/02/2017 tarihli, 29979 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yüksek Seçim Kurulunun 14/02/2017 tarihli ve 2017/97 sayılı kararı ile kabul edilen “Sandık Kurullarının Oluşumu, Görev ve Yetkilerini Gösterir 135/I sayılı Genelge”nin 43/c maddesinde de aynı uygulama kabul edilmiş ve arkasında sandık kurulu mührü olmayan birleşik oy pusulalarının geçerli olmayacağı belirtilmiştir.

16/04/2017 tarihli ve 2017/560 sayılı kararımızda da belirtildiği üzere;

Serbest ve demokratik seçim hakkı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Ek 1 No.lu Protokolün 3. maddesi ile güvence altına alınmıştır.

Ek 1 Protokol 3. madde, sadece milletvekili seçimine ilişkin seçme hakkını düzenlemekle birlikte özü itibariyle serbest seçim hakkını önemsemekte ve koruma altına almaktadır. Zira söz konusu hak, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine göre “gerçekten demokratik siyasi bir rejimin temel ilkelerinden biridir”. Mahkeme “aktif” ve “pasif” seçim hakkı, yani seçime oy kullanarak katılma hakkı ile seçimlerde aday olma hakkı arasında ayrıma gitmektedir. “Pasif” seçim hakları, oy kullanarak katılma hakkı olan “aktif” haklara göre daha az korunmaktadır. Oy kullanma hakkı, kişinin devlet yönetimine katılmasını sağlayan haklardandır. Bu nedenle, öğretide oy kullanma hakkı “katılma hakkı” olarak kabul edilmektedir.

Anayasa ve Uluslararası Sözleşmeler ile yukarıda değinilen mevzuat hükümleri ile koruma altına alınan temel bir hakkın kullanılması sırasında uyulması gereken kurallara aykırı davranılması halinde, somut olayla ilgili olarak yapılacak olan değerlendirmede; hakkın özünün korunması ve normun yorumunun, gerçekleşmesi beklenen amaçla uyumlu olması gerekir.

Asıl olan temel bir hakkın korunması olup, hakkın kullanılmasına ilişkin belirlenen usul kuralları hakkın güvenli bir şekilde kullanılmasını temin eden araç niteliğindedir. Bireye tanınan hakkın güvenli şekilde kullanıldığı tespit edildiği hallerde, hakkın kullanılmasının korunmasına yönelik bir araç olan usul hükümlerinden birine aykırılığın, hakkın özünü ortadan kaldıracak şekilde yorumlanması mümkün değildir.

298 sayılı Kanunun, seçim süreci ve oy verme gününe ilişkin yukarıda yer alan hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, seçimlerin güven içinde yapılması, seçmen iradesinin tam olarak belirmesi açısından aşamalı ve birden fazla kontrol mekanizması öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Seçim güvenliğinin tek bir usul işlemine bağlanmadığı, aksine birden çok mekanizmayla bu güvenliğin temininin amaçlandığı görülmektedir. Nitekim, seçimlerde kullanılan oy pusulası ve zarfların sadece Yüksek Seçim Kurulu tarafından ve filigranlı olarak üretileceği, zarfların üzerinde Yüksek Seçim Kurulu logosunun yer alacağı, zarfların ve oy pusulalarının paketler halinde ilçe seçim kurullarına ulaştırılacağı, zarfların önce ilçe seçim kurulu mührü ile mühürleneceği, yine oy pusulası ve zarflarının yukarıda belirtilen hükümler çerçevesinde oluşturulan sandık kurullarına mühürlü paket olarak teslim edileceği, paketlerin, beşi siyasi parti temsilcilerinden oluşan yedi kişilik sandık kurulunun huzurunda ve birlikte açılacağı, bu kurulca teslim alınan oy pusulası ve zarflarının sayısının tespitine ilişkin tutanak düzenleneceği, oy pusulalarının ve zarflarının sandık kurulunca mühürleneceği, oy verme işleminin belirlenen saatte bitmesinden sonra kullanılmayan oy pusulası ve zarflarının sayılarak tespitinin yapılacağı, sandıktaki oy zarflarının sayısının belirleneceği, kullanılan oy zarfları ile oy kullanan seçmen sayısı ve artan zarf sayısının sayılarak sağlanmasının yapılacağı, tüm bu işlemler bittikten sonra oy sayım işlemine geçileceği, oy sayımının, parti müşahitleri ve vatandaşların izlemesine olanak sağlayacak şekilde gerçekleştirileceği, sayım işlemleri tamamlandıktan sonra sandık kurulunca ıslak imzalı olarak tutanağa bağlanacağı, tutanak örneğinin sandık kurulunun siyasi partili üyelerine ve talep halinde sandık kurulunda temsil edilmeyen diğer siyasi parti müşahitlerine de verileceği ayrıntılı olarak düzenlenerek seçim güvenliği, birden çok yöntemle denetlenerek teminat altına alınmıştır.

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU
Karar No: 575

Seçim güvenliğini teminat altına alan önemli olan hususlardan biri de, seçim iş ve işlemlerinin çoğunluğu siyasi parti temsilcilerinden oluşan ilçe seçim kurulları ve sandık kurulları eliyle yürütülmesidir.

16 Nisan 2017 tarihinde gerçekleşmekte olan oy verme işlemleri sırasında, münferit de olsa bazı sandıklarda, Yüksek Seçim Kurulunca gönderilen ve sahte olarak benzerlerinin üretilmesinin engellenmesi amacıyla sandık kurullarına filigranlı olarak teslim edilen oy zarfları ve oy pusulalarının sandık kurullarınca mühürlenmeden seçmenlere verildiği, kullanılan oy zarfları ve oy pusulalarının Yüksek Seçim Kurulunca gönderilen filigranlı oy pusulası ve zarfları olduğu, oy pusulası ve zarflarının mühürlenmemesinin sandık kurulunun ihmali veya hatasından kaynaklandığı, bu sorunun yaşandığı sandıkların bağlı olduğu bazı ilçe seçim kurulları tarafından Kurulumuza şifahi olarak iletilmiştir.

Münferit de olsa bazı sandık kurullarınının 298 sayılı Kanununun 77. maddesinin dördüncü fıkrasındaki görevini yapmaması, netice itibariyle yukarıda özetlenen usule uygun olarak sandık kurullarına ulaştırılan oy pusulası ve zarf kullanılmak suretiyle gerçekleşen oylamada, seçmene yüklenebilecek bir kusur olmamasına rağmen Anayasal hakkını kendisinden beklenen yükümlülüklerle uygun olarak kullanan seçmenin oyunun geçerli sayılmamasının, yönetime katılma hakkının özünü ortadan kaldıracak bir sonuç yaratacağı açıktır.

Oy kullanma işleminin; seçim güvenliğini sağlamaya yönelik ve sahte oy kullanılmasını engellemek amacıyla getirilen kontrol mekanizmalarına uygun olarak, Yüksek Seçim Kurulunca üretildiğinden kuşku bulunmayan oy pusulası ve zarf kullanılarak gerçekleşmesi halinde, sandık kurulunca mühürleme işleminin yapılmaması tek başına seçmenin oyunun geçersiz sayılması için yeterli değildir. Aksine bir uygulama, bu hakkı korumak için getirilen ve araç niteliğinde olan usul kurallarından sadece birinin ihlalinin, hakkın özünü ortadan kaldıracak şekilde uygulanması sonucunu doğurur ki; bu sonuç, beklenen amaca aykırıdır.

Bu nedenledir ki, Yüksek Seçim Kurulunca geçmiş yıllarda istikrarlı olarak, Yüksek Kurul tarafından gönderildiğinde şüphe bulunmayan hallerde, sandık kurullarının hata veya ihmali sonucu mühürlenmeyen oy zarfı ve oy pusulası ile seçmene kullandırılan oyların geçerli olduğu kabul edilmiştir.

Anılan karar, sandık kurulunca mühürlenmeyen zarf ve oy pusulası ile kullandırılmış olan oyların belirli şartların gerçekleşmesi halinde geçerli sayılmasını öngören bir karar olup, diğer kontrol mekanizmaları ile sahil olduğu teyit edilmeyen oyların geçerli sayılması sonucunu doğurmamaktadır.

Sandık seçmen listesinde yazılı herkesin oy kullanma hakkı bulunmaktadır. Anayasanın 67 ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin Ek 1 No.lu Protokolün 3. maddesi serbest seçim hakkı bakımından birlikte değerlendirildiğinde, sandık kurullarının hata veya ihmali sonucu mühürlenmeyen oy zarfı ve oy pusulası ile kullandırılan oyların geçerli kabul edilmesi anılan Kanun ve Genelge hükümlerinin amacına aykırılık oluşturmamaktadır. Bu karar, mevcut olan yasa hükmünün değiştirilmesi mahiyetinde olmayıp, oylamanın devam ettiği sırada muhtelif ilçe seçim kurullarından somut olarak intikal ettirilen vakıa ile sınırlı biçimde önceki uygulamalara ve kararlara uygun olarak alınmıştır.

Diğer taraftan 298 sayılı Kanununun 14. maddesinin 10. bendinde; “İl seçim kurulları başkanlıklarınca seçim işlerinin yürütülmesi hakkında sorulacak hususları derhal cevaplandırmak ve seçimin bütün yurttta düzenle yapılmasını sağlayacak tedbirleri almak ve bu hususta gereken genelgesi zamanında yapmak,” görevi Yüksek Seçim Kuruluna verilmiştir. Bu görev kapsamında, kanuna uygun olarak düzenlenen Genelgede, sandık kurulu başkan ve üyelerinin

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU
Karar No: 575

görevleri arasında mühürleme işlemini yapmaları gerektiği belirtilmiş, aynı husus verilen eğitimler sırasında tekrarlanmış, teslim edilen malzemeler arasında bulunan kontrol listesinde de (check list) bu hususa yer verilmiş ve oy verme günü sabahı oy verme başlamadan gönderilen SMS mesajı ile sandık kurulu başkanları oy zarfları ve oy pusulalarının mühürlenmesi için uyarılmıştır. Bunlara rağmen, oy verme günü bazı sandıklarda bu görevin ihmal edildiği bilgisinin Kurulumuza ulaşması üzerine bu somut durumla sınırlı olarak tedbir almak ve seçim sonuçlarının oy kullanan seçmenlerin iradesine uygun olarak belirmesi amacıyla söz konusu karar alınmıştır.

Bu karar, 11 üyeden oluşan Yüksek Seçim Kurulunca dört siyasi parti (Ak Parti, Cumhuriyet Halk Partisi, Halkların Demokratik Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi) temsilcisinin de hazır bulunduğu kesintisiz devam eden toplantıda ve henüz hiçbir sandık sonucu Kurula ulaşmadan alınmıştır. Henüz sandık sonuçları belirmeden ve tercihler üzerindeki olası etkisi bilinmeden alınan bu karar, eşitlik ve tarafsızlık ilkesine de uygun objektif bir karardır. Bu itibarla Kurul kararının seçimin neticesine tesir eden bir müdahale olarak değerlendirilmesi mümkün değildir.

2) Yüksek Seçim Kurulunca verilen 16/04/2017 tarihli ve 2017/560 sayılı kararın, önceki verilen kararlarla benzer nitelikte olmadığı iddiası ile ilgili olarak;

Yüksek Seçim Kurulunca verilen 01/04/1984 tarihli ve 272 sayılı kararda;

“...Gerçekten 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 103/4. maddesi uyarınca, arkasında sandık kurulu başkanlığının mühürü bulunmayan birleşik oy pusulaları muteber değildir. Kurulumuzun bu seçimler dolayısıyla kabul ederek bastırıp gönderdiği 138 numaralı Genelgesinin 47/3. maddesinde de aynı esas tekrarlanmıştır. Kanun koyucunun bu esası benimsemesindeki gayesinin, seçimlerde kullanılacak oy pusulasının dışarıdan temin edilip atılmasını ve böylece seçime hile karıştırılmasını önlemek olduğu kuşkusuzdur...”

... Görüldüğü üzere oy pusulalarının dışarıdan temin edildiği yolunda bir iddia yoktur. Olay tamamen, bu konuda eğitilmediği anlaşılan sandık kurulunun hatasından kaynaklanmaktadır. Seçmen, kendisine sandık kurulunca verilen oy pusulalarını alarak oyunu kullanmıştır. 298 sayılı Kanunun 103/4. maddesi gayesine uygun olarak yorumlandığında, bu sandıkta kullanılan bahse konu seçimlere ait oy pusulalarının geçersiz sayılması, olayımız bakımından, seçmenin iradesini ve hakkı şekle mahkûm edecek sonuçlara götürür. Açıklanan hukuki ve maddi olgular nedeniyle itirazın kabul edilmesi ve 35 No.lu bahse konu sandıktaki sonuçların da nazara alınarak seçim sonuçlarının belirlenmesine karar verilmelidir...”

Yüksek Seçim Kurulunca verilen 02/04/1994 tarihli ve 334 sayılı kararda;

“...Olayda, sandık mühürü ile mühürlenmemiş olduğu ileri sürülen oy pusulalarının il seçim kurulu gözetiminde bastırılıp ilçe seçim kurulunca sandık kuruluna teslim edilen filigranlı oy pusulaları olduğu açık olup, dışardan bu oy pusulaları dışında bir oy pusulasının getirilerek oy kullanıldığı iddia edilmediği gibi sandık kurulu başkanınca da bu oyların kontrolleri altında kullandırılan ve seçim kurullarınca hazırlanan oy pusulaları olduğu ancak acemiliklerinden dolayı mühür basmadıkları, mühür basmamanın yanlışlıktan kaynaklandığı belirtildiğine göre seçmenin seçme kararını yansıtan bu oy pusulalarının geçerli sayılmasına ilişkin il seçim kurulu kararında hukuka aykırılık görülmediğinden itirazın reddine karar verilmesi gerekmiştir...”

Yüksek Seçim Kurulunca verilen 08/04/1994 tarihli ve 680 sayılı kararda;

“...298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 103/4. maddesi, arkasında sandık kurulu başkanlığının mühürü bulunmayan birleşik oy pusulalarının muteber olmadığını kurala bağlamış ve Kurulumuzun bu seçimler dolayısıyla kabul ederek gönderdiği 138 numaralı Genelgesinin 44/B-3. maddesinde de aynı esas tekrarlanmıştır. Kanun, seçimlerde kullanılacak oy pusulalarının dışardan temin edilmesini, böylece seçime hile

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU

Karar No: 575

karıştırılmasını önlemek amacıyla, arkasında sandık kurulu mühürü bulunmayan oy pusulasını geçersiz saymıştır. Olayımızda sandıktan çıkan birleşik oy pusulalarının tümünün arkasının mühürsüz oluşunun sandık kurulu hatasından kaynaklandığı, seçmenin sandık kurulunca verilen oy pusulalarını kullandığı anlaşıldığına ve oy pusulalarının dışardan temin edildiği yolunda bir iddia da bulunmadığına göre bu oyların geçerli sayılması gerekir...”

Yüksek Seçim Kurulunca verilen 03/04/2004 tarihli ve 935 sayılı kararda;

“... ”

2- Sandık kurulu başkanının yasa ve genelgeye göre oy pusulalarının arkasını mühürleyeceği ve olayda bu mühürleme işleminin yapılmadığı,

3- Kusurun sandık kurulu başkan ve üyelerinden kaynaklanıp, sahtecilik iddiası olmadığı,

4- Yasanın amacının dışardan getirilen oyların sandığa atılmasının önlenmesi olduğu, oysaki olayda böyle bir durum olmayıp, sandık kurulunun görevi ihmal ettiği,

Bu nedenle, mühürlenmemiş oyların muteber sayılarak, görevi ihmal eden sandık görevlileri hakkında suç duyurusunda bulunulması gerektiği...”

hususlarına yer verilmiştir.

Görüldüğü üzere Yüksek Seçim Kurulunun yukarıda belirtilen ve istikrar kazanmış kararlarında, oy pusulası ve zarfında sandık kurulu mühürü bulunmayan ve bu konuda seçmene yüklenecek bir yükümlülük olmayan ve oy pusulasının sahteliğinin iddia edilmemesi halleri ile sınırlı kalmak kaydıyla, sandık kurulunca mühürlenmesi ihmal edilen oy pusulası ile kullanılan oyların geçerli olarak kabul edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

298 sayılı Kanunun, 08/04/2010 tarihli ve 5980 sayılı Kanun ile mülga edilmeden önceki “muteber olmayan zarf ve birleşik oy pusulaları” başlıklı 103/4. maddesinde de, “ Aşağıda yazılı oy pusulaları muteber değildir.

1) Sandık kurulunca verilen tek biçim ve renkteki çift mühürlü bir zarftan başka zarfa konulmuş bulunan oy pusulaları,

...

4) (**Değişik: 10/06/1983-2839/47 md.**) Arkasında sandık kurulu başkanlığının mühürü bulunmayan birleşik oy pusulaları,

...” hükmü yer almıştır.

Görüldüğü üzere mühürsüz zarflar ve oy pusulalarının geçersiz sayılacağına ilişkin hükümler 2010 yılından önceki Kanunun 103. maddesinde de yer almakta olup, 2010 yılı değişikliğiyle mühürsüz zarflara ilişkin hüküm 298 sayılı Kanunun 98. maddesinde, mühürsüz oy pusulalarına ilişkin hüküm aynı Kanunun 101. maddesinde düzenlenmiştir.

Söz konusu karar, soyut bir iddia üzerine değil, bazı yer ilçe seçim kurullarından intikal ettirilen sandık kurulunun oy pusulalarını ve zarflarını mühürlemeden seçmenlere oy kullandırıldığı yönündeki bildirimleri ve bir siyasi parti temsilcisinin bu konuyu yazılı olarak gündeme getirmesi üzerine Yüksek Seçim Kurulunun Anayasanın 79. maddesinin yüklediği seçimlerin düzen içinde yürütülmesi görevinin gereği olarak oy verme süresi sona yaklaşırken, sayım döküm işlemlerine geçilmeden, sandık sonuçları henüz belirmeden önce, seçmenin iradesinin objektif şekilde ortaya çıkmasını temin amacıyla, objektif şekilde uygulama birliğini sağlamak üzere alınmıştır.

Anılan karar, belli hallere ilişkin olarak hangi ilkenin uygulanacağını gösterir prensip kararıdır. Anayasanın 79/son maddesi çerçevesinde tüm ülke çapında devam etmekte olan Halkoylamasının düzen içerisinde yürütülmesi gerekliliği ve halkoylamasının neticesinin ülke çapındaki oy kullanan seçmenlerin tamamının tercihine göre ortaya çıkacak tek bir sonuca bağlı olması karşısında, sayım ve döküm işlemlerine ilişkin genel bir karar alınmasını zorunlu kılmıştır.

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU

Karar No: 575

3) Yüksek Seçim Kurulunca verilen 2017/560 sayılı karar ile itiraz hakkının kısıtlandığı iddiası ile ilgili olarak;

Bu kararın alınmış olması 298 sayılı Kanundaki sandık kurulu işlemlerine karşı itiraz hakkını ortadan kaldırmamaktadır. 298 sayılı Kanunun 23. maddesine göre, 7 kişilik sandık kurulunun 5 üyesi son milletvekili genel seçiminde o ilçede en çok oy almış siyasi parti temsilcilerinden oluşmaktadır. Oy verme süresince bu sandık kurulu görev yapmakta, ayrıca siyasi parti müşahitleri de hazır bulunmaktadır.

298 sayılı Kanunun 98 ve 100. maddelerine göre gerçekleştirilen sayım-döküm işlemleri, yukarıda sayılanların yanında izlemek isteyen vatandaşların da huzurunda açık olarak yapılmaktadır.

Seçimi izleyen vatandaşlar da dâhil olmak üzere, yukarıda sayılanların ayrı ayrı itiraz etme hakkı bulunmaktadır.

Kanunun 98. maddesinde, itiraza uğrayan zarflar ile itiraza uğramadan geçersiz sayılan zarfların başkan tarafından bir kenara ayrılacağı, bütün zarflar kontrol edildikten sonra, sandık kurulu tarafından incelenerek geçerli ve geçersiz sayılması yönünde karar verileceği, geçerli ve geçersiz sayılan oy zarflarının toplam sayısının ayrı ayrı o seçim türüne ait tutanağın ilgili bölümüne işleneceği kuralı yer almaktadır.

Aynı Kanunun 100. maddesine göre, geçersiz sayılan veya geçerli olmasına rağmen hesaba katılmaması gereken oy pusulaları ile geçerli olup olmadığı veya hesaba katılıp katılmaması yönünden tereddüt edilen veya itiraza uğrayan oy pusulalarının sayım döküm cetveline işlenmeksizin ayrılacağı ve sandık kurulu başkanı tarafından muhafaza altına alınacağı, geçerli oyların sayım ve döküm cetvellerine işlenmesinden sonra, hesaba katılıp katılmaması veya geçerli sayılıp sayılmaması yönünden tereddüt edilen veya itiraza uğrayan oy pusulaları sandık kurulunca ayrı ayrı değerlendirilerek karara bağlanacağı ve bu kararın tutanak defterine yazıldıktan sonra mühürlenip imzalanacağı hüküm altına alınmıştır.

Buradan da anlaşılacağı üzere, sayım döküm işlemleri sırasında geçerli ve geçersiz oylar yönünden itirazı bulunan siyasi parti temsilcilerinin veya seçmenlerin bu itirazlarını ileri sürme ve bu itirazların sandık kurulunca tutanağa bağlanmasını sağlama imkânları mevcut bulunmakta olup, anılan karar ile bu haklara herhangi bir müdahale söz konusu değildir.

Söz konusu karar, Yüksek Seçim Kurulunun bastırıp filigranlı olarak imal ettirdiği oy pusulalarının ve zarflarının kullanıldığı sabit olan hallerde, sandık kurullarının hata veya ihmali sonucu mühürlenmeyen oy zarfı ve oy pusulası ile kullanılan oyların geçerli kabul edilmesi gerektiğine ilişkin olduğundan, anılan karar uyarınca geçerli sayılan oyların sayısının, EVET ya da HAYIR oyları arasındaki farkın altında veya üstünde olup olmadığına ilişkin bir tespit, sonuca etkili olmayacaktır. Bununla birlikte, önceki paragrafta belirtildiği gibi, sayım döküm işlemleri sırasında ilgililerinin itirazın, mühürsüz zarf veya oy pusulalarının sayısını sayı olarak tutanağa geçirilmesini isteme imkânlarının ortadan kalktığından bahsedilemeyeceğinden, mühürsüz oy pusulalarının denetlenmesinin mümkün olmadığına ilişkin iddia yerinde görülmemiştir.

B) Söz konusu kararda “TERCİH” mührü yerine “EVET” mührü kullanıldığının tespit edildiği, bu şekilde kullanılan oyların da geçerli sayıldığı, oysa 135/I sayılı Genelge’de, sandık kurulu başkanınca görevli olduğu sandık için ağız mühürlü kese içine konulmuş numaralı sandık kurul mührü ve iki adet “TERCİH” yazılı mührü temin edeceğinin belirtildiği, iddialarıyla ilgili olarak;

Hatay İli Reyhanlı İlçesi Atatürk İlköğretim okulundaki sandıklara “TERCİH” mührü yerine “EVET” mührü verilmiş, durumun fark edilmesi üzerine ilçe seçim kurulunca oylama ara verilmeksizin “EVET” mühürleri “TERCİH” mühürleriyle değiştirilmiş ve Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığına bilgi verilmiş, bu durumla ilgili olarak bilgi verilmesi üzerine her bir sandık kurulu tarafından da durumun tutanak altına alınması Başkanlığımızca istenilmiş, bir kısım ilçe seçim kurullarından da sandık kurulları tarafından “TERCİH” mührü yerine “EVET” mührü dağıtıldığı ve bu mühürlerle oy kullanıldığı bilgisinin alınması üzerine konu Kurul gündemine alınarak 16/4/2017 tarih ve 559 sayılı karar verilmiştir. Anılan kararda;

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU
Karar No: 575

“Yüksek Seçim Kurulunun 14/02/2017 tarihli, 97 sayılı kararı eki Anayasa Değişikliği Halkoylamasında Sandık Kurullarının Görev ve Yetkilerini Gösterir 135/I sayılı Genelgenin “Geçerli olmayan oy pusulaları” başlıklı 43. maddesinin (h) bendinde; “Üzerine “TERCİH” mührü dışında veya “TERCİH” mührü yerine herhangi bir özel işaret, herhangi bir isim, imza kaşesi, mühür veya parmak izi basılmış olan birleşik oy pusulaları geçerli değildir.” düzenlemesine yer verilmiştir.

3376 sayılı Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanununun 1. maddesinde; “Anayasa gereğince yapılacak olan halk oylamalarında bu Kanun hükümleri uygulanır. Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkında Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri tatbik edilir.” hükmü yer almaktadır.

Bununla birlikte, 298 sayılı Kanunun “Oy verme araçları ve teslimi” başlıklı 68. maddesinde; ilçe seçim kurulu başkanlarınca, sandık kurulu başkanlarına her sandık için “Evet” mührü teslim edileceği hususu düzenlenmiştir

Aynı Kanununun 94/C maddesinde; “...seçmen, sandık kurulu mührüyle mühürlenmiş olan oy pusulası ve oy zarfı ile “Evet” veya “Tercih” yazılı mührü olarak oyunu kullanmak üzere kapalı oy verme yerine girer ve oy verme işlemini genel esaslara göre tamamlar.” hükümleri yer almaktadır.

Oylamada kullanılan bu mühür seçmenin iradesini yansıtan işaret niteliğinde olup, kanunda yer alan “EVET” veya “TERCİH” mühürlerinden biri yerine diğerinin kullanılmış olması seçmenin iradesini etkileyecek nitelikte görülmemiştir.

Esasen 135/I sayılı Genelgede sandık kurullarına “TERCİH” mührünün teslim edilmesi gerektiği ve üzerine “TERCİH” mührü dışında başka bir mühür basılı olan birleşik oy pusulalarının geçerli olmayacağı şeklindeki düzenleme, seçim kurulları tarafından verilenlerin dışında materyal ile kullanılan oyları geçersiz kılmaya yöneliktir. Kurulumuza intikal eden olaylarda kullanılan “EVET” mühürlerinin ilçe seçim kurulları tarafından dağıtıldığı sabittir.

Her ne kadar 135/I sayılı Genelgede sandık kurullarına “TERCİH” mührünün teslim edilmesi gerektiği kuralı esas olmakla birlikte, gerek 298 sayılı Kanun’da seçimlerde “EVET” mührünün de kullanılabileceğinin belirtilmiş olması, gerekse ilçe seçim kurullarınca sehven yapılan hatada, oy kullanan seçmenin kusurunun bulunmaması karşısında, Kurulumuzca daha önce belirlenen şekil kuralına aykırılığın seçmenin iradesini yansıtan bu oyların geçersiz sayılmasını gerektirecek nitelik ve ağırlıkta olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.”

gerekçesiyle,

Oylamada kullanılan “EVET” mührü seçmenin iradesini yansıtan işaret niteliğinde olup, kanunda yer alan mühürlere biri yerine diğerinin kullanılmış olması seçmenin iradesini etkileyecek nitelikte görülmediğinden, “EVET” mührüyle mühürlenmiş oy pusulalarının da geçerli sayılmasına,

Karar verilmiştir.

Diğer taraftan 298 sayılı Kanununun 14. maddesinin 10. bendinde; “İl seçim kurulları başkanlıklarınca seçim işlerinin yürütülmesi hakkında sorulacak hususları derhal cevaplandırmak ve seçimin bütün yurttaki düzenle yapılmasını sağlayacak tedbirleri almak ve bu hususta gereken genelgeleri zamanında yapmak,” görevi Yüksek Seçim Kuruluna verilmiştir. Bu görev kapsamında oy verme günü karşılaşılan sorunlarla ilgili olarak tedbir almak ve seçim sonuçlarının oy kullanan seçmenlerin iradesine uygun olarak belirlenmesini sağlamak amacıyla alınan ve gerekçesi yukarıda izah edilen Kurul kararının seçimin neticesine tesir eden bir müdahale olarak değerlendirilmesi mümkün değildir.

Tüm bu değerlendirmeler sonucunda;

İleri sürülen hususlar halkoylamasının iptalini gerektirecek nitelikte görülmediğinden talebin reddine karar verilmesi gerekmiştir.

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU
Karar No: 575

S O N U Ç: Açıklanan nedenlerle;

1- 16 Nisan 2017 tarihinde yapılan Anayasa Değişikliği Halkoylamasının iptaline ilişkin talebin REDDİNE,

2- Karar örneğinin Vatan Partisi Genel Başkanlığına gönderilmesine, Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğüne www.ysk.gov.tr adresinde yayınlanmasına,

19/04/2017 tarihinde oyçokluğuyla karar verildi.

Başkan
Sadi GÜVEN

Başkanvekili
Erhan ÇİFTÇİ

Üye
Zeki YİĞİT

Üye
Sadi SARIYILDIZ

Üye
Nakiddin BUĞDAY

Üye
Muharrem AKKAYA

Üye
Cengiz TOPAKTAŞ
(M)

Üye
İlhan HANAĞASI

Üye
Z.Nilgün HACİMAHMUTOĞLU

Üye
Yunus AYKIN

Üye
Kürşat HAMURCU

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU
Karar No: 575

- K A R Ş I O Y -

Vatan Partisinin 16/04/2017 tarihinde yapılan halkoylamasının tam kanunsuzluk nedeniyle iptaline karar verilmesini talep etmesi üzerine Yüksek Kurulumuzun sayın çoğunluğu 19/04/2017 tarih ve 575 sayılı kararla talebin reddine karar vermiştir. Bu karara katılmamaktayım. Şöyle ki;

Adalet ve Kalkınma Partisi Yüksek Seçim Kurulu temsilcisi Recep Özel'in 16/04/2017 günü yapılmakta olan halkoylamasında bazı sandıklarda oy pusulalarının veya oy zarflarının ilçe seçim kurulu ve sandık kurulu mührü ile mühürlenmediği, seçmenin hiç bir kusuru olmadan bunun gerçekleştiği, seçmenin iradesinin tam bir şekilde sandığa yansması için söz konusu oy pusulalarının ve zarfların geçerli olması yönünde karar verilmesine dair saat 16:10'da verdiği dilekçesi ile müracaatı üzerine, Yüksek Kurulumuz 16/04/2017 tarihinde, ülkemizin doğu kesimindeki sandıklar açıldıktan sonra, ancak saat 17:00' de açılması gereken sandıklar açılmadan önce, Yüksek Kurulumuza henüz hiç bir sandık sonucu intikal etmeden, saat 16:45'de mühürsüz oy zarfları ve oy pusulalarında geçerli sayılması gerektiğine dair karar vermiş, bu karar saat 16:50' de sandık görevlileri ile birlikte Yüksek Seçim Kurulu üyelerimize kısa mesaj olarak bildirilmiştir.

Öncelikle şunu belirtmek gerekir ki, Kurulumuz 16/04/2017 tarihli 560 sayılı bu kararı, sandık görevlilerinin yaptıkları hatalar nedeniyle seçmenlerin Anayasal oy haklarının ellerinden alınmaması dışında bir gerekçeye dayalı olarak vermemiştir. Bu talep geldiğinde kurulumuzda konu tartışılmış bir kısım kurul üyelerimiz böyle bir kararın alınmasının 298 sayılı yasanın 101. maddesine uymayacağını dile getirmişler, bir kısım kurul üyelerimiz ise oy kullanan seçmenlerin iradesinin sandığa yansması gerektiğini, bunun vatandaşların Anayasa ile güvence altına alınmış oy haklarını ellerinden almak olduğunu, görevlilerin hatası yüzünden vatandaşların oy haklarının ellerinden alınamayacağını söylemişler, daha önce Yüksek Seçim Kurulunun benzer kararlar verdiğinin değerlendirilmesi ve tartışılması üzerine bu karar oy birliği ile alınmıştır.

560 sayılı karara katıldıktan sonra şimdi bu kararın yanlışlığını iddia etmenin gerekçesini yazmak zorunda olduğum için bunların açıklanması gerektiğini düşünmekteyim. Bu karar alınırken, bu konuda önceden karar vermemiz gerekmediğini, öncelikle sandık kurullarınca karar verilmesi gerektiğini, daha sonra ilçe ve il seçim kurullarına itiraz üzerine silsile yoluyla konunun bize gelmesi halinde karar verebileceğimize dair itirazlarımızı kurulda belirttikten ve bunların kurulda kabul görmemesi üzerine, kararımızın şu anda kamuoyuna yansıdığı şekilde spekülasyonlara neden olabileceği de şahsım tarafından öngörülmediğinden, muhalif olmayarak aşağıda ayrıntılı olarak hatalı yönlerini anlatacağım Kurulumuz kararına katıldım.

560 sayılı kararımızdaki hatalı yönlerden en başta geleni kanun koyucu gibi hareket etmemiz olmuştur. Anayasamızın 67. maddesinde "Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak, seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasi faaliyette bulunma ve halkoylamasına katılma hakkına sahiptir." denmektedir. 298 sayılı yasanın 98/4 maddesinde ise "...üzerinde ilçe seçim kurulu ve sandık kurulu mührü bulunmayan, tamamı yırtılmış olan, üzerinde ilçe seçim kurulu ve sandık kurulu mührü dışında herhangi bir mühür, imza, yazı, parmak izi veya herhangi bir işaret bulunan zarflar geçersiz sayılır." denilmiştir. Aynı yasanın 101. maddesinde ise; arkasında sandık kurulu mührü bulunmayan oyların geçersiz sayılacağı belirtilmiştir. Görüldüğü gibi Anayasamızın 67. maddesi ile vatandaşa oy verme hakkı verilmiş, 298 sayılı kanunun 98 ve 101. maddelerinde ise oy verme hakkı kullanılırken, bu oy verme hakkının sağlıklı ve düzen içinde yerine getirilmesi için kurallar konulmuştur. Kuşkusuz belirtilen bu kurallar, dışarıdan oy pusulası ve zarf getirilmesini, dolayısıyla hile yapılmasını önlemek amacıyla getirilmiştir. Vatandaşın oy verme hakkını Anayasa ile güvence altına alan kanun koyucunun, 298 sayılı yasanın 98 ve 101. maddelerindeki düzenlemeyi yapmak suretiyle vatandaşın oy hakkını elinden aldığı söylememiz mümkün değildir. Kanun koyucunun bunu düşünmediğini veya düşünemediğini söyleyemeyiz. Kurulumuzun yerindelik denetimi yapması da mümkün değildir. Bu itibarla 298 sayılı yasanın 98 ve 101. maddeleri Anayasaya aykırı olmadığına ve böyle iddiada bulunmadığımızı göre uygulanması zorunludur.

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU
Karar No: 575

16/04/2017 tarihli ve 560 sayılı kararımızda, "Yüksek Seçim Kurulu tarafından gönderildiğinde şüphe bulunmayan hallerde, sandık kurullarının hata veya ihmali sonucu mühürlenmeyen oy zarfı ve oy pusulası ile kullanılan oyların geçerli kabul edilmesi gerektiğine" denilmiştir. Yüksek Seçim Kurulu tarafından gönderildiğinde şüphe bulunmayan hallerin tespitini yapacak olanlar sandık görevi ile ilgili eğitim aldıkları halde, zarfları ve oy pusulularını dahi mühürlemeyenlerdir. Bizler Hakim olarak baktığımız davalarda bir evrakın sahteliğini tespit etmek için uzman bilirkişilere başvuruyorduk. Sandık görevlilerin çoğunluğu değişik siyasi partilerin bildirdikleri kişilerden oluşmakta olup, sahtecilik konusunda özel bir eğitimleri olmadığı için, bu denetimi yapmaları onlardan beklenemez. Oyların seri bir şekilde sayılması gerektiği düşünüldüğünde de bu denetimin yapılmasının pek mümkün olmadığı görülecektir. Mühürsüz zarflar ve oy pusulalarının, Yüksek Seçim Kurulu tarafından gönderildiğinde şüphe bulunmadığının tespitini sandık görevlilerine yaptırmaya çalışmak, sandık başlarında gereksiz tartışmalara neden olabileceği gibi, ancak bir soruşturma ile ispatlanabilecek sahtecilik veya hile iddiasının, bu yükün altından kalkamayacak olan kişilere verilmesi doğru olmayacaktır. Siyasi partilerin sandık görevlilerinin birbirlerini denetleyebilmeleri, sandık sonuçlarının seri ve tartışmaya meydan vermeyecek şekilde alınabilmesi için 298 sayılı yasanın 98 ve 101. maddelerindeki kuralların harfiyen uygulanması gereklidir.

Yüksek Seçim Kurulumuzun 560 sayılı kararının gerekçelerinden biriside, geçmiş yıllarda benzer kararların Yüksek Kurul tarafından alındığıdır. Kurulumuzun geçmiş yıllarda bu yöndeki kararlarına baktığımızda, konunun Yüksek Kurulun önüne bir silsileyi takip ederek, önce sandık kuruluna, sonra ilçe ve il seçim kuruluna intikal ettiği, buradan da Yüksek Kurulun önüne geldiği görülmektedir. Yüksek Kurulumuz ilk defa bir seçimin devamı sırasında böyle bir karara imza atmıştır. Bu kararın 298 sayılı yasanın 98 ve 101. maddelerine ve 14/02/2017 tarihli 29979 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 135/I sayılı genelgemize aykırı olması, tamamen seçmenlerin oy haklarını korumaya matuf olan bu kararı, kamuoyunda tartışmalı hale getirmiştir.

Sandıklardaki sayım işlemleri Yüksek Kurulumuzun bu kararına göre yapılmış, siyasi partilerin sandık görevlileri bu kararımız nedeniyle mühürsüz zarflar ve oy pusulalarına itiraz etmemişler, dolayısıyla mühürsüz zarflar ve oy pusulalarının miktarının tespiti imkansız hale gelmiştir. Gerek siyasi partilerce, gerekse Kurulumuzca, gerçekte ne kadar mühürsüz zarf ve oy pusulası olduğu bilinmemektedir. Siyasi partilerin ve Kurulumuzun bilmediği bir şey kamuoyuna bu durumda 2.5 milyon oy olduğu şeklinde yansımıştır. Yeniden yapılacak sayımın kamuoyunda oluşturulan şüphelyi ortadan kaldırmaya yetmeyeceği gözetildiğinde, artık 2.5 milyon mühürsüz zarf ve mühürsüz oy pusulası olduğunu ya da olmadığını tartışmak anlamsız hale gelmiştir. Ülkemiz çıkan sonucun doğru olduğuna inanan ve inanmayan kesimler olarak ikiye bölünmüştür. Bu tartışmanın hiç bitmeyeceği gelecek kuşaklara da yansiyacak bir sürece girilmiştir.

Yüksek Seçim Kurulumuzun 560 sayılı kararının dışında seçim sürecinde yapılan iş ve işlemlerle ilgili aşağıda gösterilen kararlarında değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu kararlar:

1-Yüksek Kurulumuzun 680 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 80. maddesiyle getirilen düzenleme ile ilgili 12/01/2017 tarih ve 28 no'lu kararı.

2-Yüksek Kurulumuzun 13/03/2017 tarih ve 297 no'lu TGRT HABER TELEVİZYON A.Ş ile ilgili kararı.

3-Yüksek Kurulumuzun 13/03/2017 tarih ve 298 no'lu HALK RADYO VE TELEVİZYON YAYINCILIK A.Ş ile ilgili kararı.

4-Yüksek Kurulumuzun 13/03/2017 tarih ve 299 no'lu NET YAYINCILIK SANAYİ VE TİCARET A.Ş ile ilgili kararı. (TV Net)

5-Yüksek Kurulumuzun 13/03/2017 tarih ve 300 no'lu BİRLEŞİK YAYIN REKLAM SANAYİ VE TİCARET A.Ş ile ilgili kararı. (Kanal 16)

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU
Karar No: 575

6-Yüksek Kurulumuzun 13/03/2017 tarih ve 301 no'lu R.M.B RADYO TELEVİZYON A.Ş ile ilgili kararı. (Bursa TV)

7-Yüksek Kurulumuzun 13/03/2017 tarih ve 302 no'lu ULUSAL KANAL İLETİŞİM HİZMETLERİ SANAYİ VE TİCARET A.Ş ile ilgili kararı.

8-Yüksek Kurulumuzun 13/03/2017 tarih ve 303 no'lu ALTUNBEY TELEVİZYON VE RADYO İŞLETMECİLİĞİ SANAYİ VE TİCARET A.Ş ile ilgili kararı (Abant TV)

9-Yüksek Kurulumuzun 13/03/2017 tarih ve 304 no'lu KANAL A YAYINCILIK TİCARET A.Ş ile ilgili kararı.

10-Yüksek Kurulumuzun 13/03/2017 tarih ve 305 no'lu MEGA AJANS VE REKLAMCILIK TİCARET A.Ş ile ilgili kararı.

11-Yüksek Kurulumuzun 23/03/2017 tarih ve 387 no'lu Halk TV, Bursa TV, A Haber, TGRT Haber, Ulusal 1, Ege TV, TRT Haber, Kanal 5, Kanal A, Uzay Haber, Tele 1, Kanal Fırat ve RTV 23 ile ilgili kararı.

12-Yüksek Kurulumuzun 23/03/2017 tarih ve 388 no'lu Halk TV, Bengü Türk TV, TV A-Yerel, Kanal A, Fm TV, Kanal Urfa, Bursa TV, Kanal Fırat, TGRT Haber, Ülke TV, Uzay Haber, Abant TV ile ilgili kararı.

13-Yüksek Kurulumuzun 28/03/2017 tarih ve 410 no'lu sivil toplum kuruluşlarının propaganda yapıp yapamayacakları ile ilgili kararı.

14-Yüksek Kurulumuzun 28/03/2017 tarih ve 422 no'lu Bağımsız Milletvekili Nuri Okutan'ın miting yapma isteği ile ilgili kararı.

15-Yüksek Kurulumuzun 30/03/2017 tarih ve 433 no'lu Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin stant açma isteği ile ilgili kararı.

16-Yüksek Kurulumuzun 30/03/2017 tarih ve 438 no'lu Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Marmaris ilçe temsilciliği ile ilgili kararı.

17-Yüksek Kurulumuzun 03/04/2017 tarih ve 464 no'lu TGRT Haber, Halk TV, Kanal 24, Bursa TV-Uydu, Kanal Urfa, TV-A Yerel, ATV, Kanal D, Show TV, TV 8, NTV, 360 TV, TV Net, Bengü Türk TV, Kanal A, Beyaz TV, Ülke TV, A Haber, TV Kayseri ve Abant TV ile ilgili kararı.

18-Yüksek Kurulumuzun 06/04/2017 tarih ve 486 no'lu kısa adı TUGVA olan vakfın çadır kurma isteği ile ilgili kararı.

19-Yüksek Kurulumuzun 11/04/2017 tarih ve 517 no'lu A Haber, Halk TV, TRT Haber, Kanal A, Tele 1, TV Kayseri, Bursa TV, Ülke TV Star TV ile ilgili kararı.

Yüksek Kurulumuzun 12/01/2017 tarih ve 28 no'lu kararı, 680 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 80. maddesiyle getirilen düzenleme ile ilgilidir. 298 sayılı Kanunun 35. maddesine istisna getiren geçici 23. maddesi 31/12/2016 tarihi itibarıyla yürürlükten kalkmıştır. Buradaki düzenleme yurt dışında seçmen olacaklarla ilgili kuralları belirlemektedir. 5490 sayılı kanunun 49/3 maddesiyle yapılan değişiklik 298 sayılı yasanın yürürlükten kalkan geçici 23. maddesinin yerine yapılmıştır. Anayasamızın 67/son maddesinde, "Seçim kanunlarında yapılan değişiklikler, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmaz." denmektedir. Anayasamızın 67/son maddesinden çıkan sonuç, seçim kanunlarında yapılan değişikliklerin yürürlüğe girdikten ancak bir yıl sonra uygulanabilir hale geldiğidir.

Yüksek Kurul üyesi bir arkadaşımız ile beraber bu karara yazdığımız muhalefet şerhi; "Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkan Yardımcısı Bülent TEZCAN 09/01/2017 tarihinde Kurul Başkanlığına verdiği dilekçede; daha önce 298 sayılı Kanun'un geçici 23. maddesinde düzenlenen ve 31/12/2016 tarihinde yürürlükten kalkan hükmün bu kez 680 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 80. maddesiyle düzenlendiğini, bu Kanun Hükmünde Kararname ile

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU
Karar No: 575

5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununun 49. maddesinin mülga 3. fıkrasına hüküm konulduğunu, her ne kadar değişiklik 5490 sayılı Kanunda yapılmış ise de, bunun seçim mevzuatında değişiklik mahiyetinde olduğunu, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 67/Son maddesi hükmüne göre ancak yürürlüğe girdikten bir yıl geçmesinden sonra uygulanabileceğini, Kurulun bu konuda karar vermesini istemiştir.

Kurulumuzun yaptığı toplantıda, Kurulumuzun çoğunluğu bu değişikliğin seçim kanunlarında yapılan bir değişiklik olmadığı kanaati ile, yürürlüğe girmesiyle birlikte hemen uygulanacağına karar vermişlerdir. Kurulumuzun çoğunluk görüşüne aşağıda göstereceğimiz gerekçelerden ötürü katılmıyoruz.

5490 sayılı Kanunun 49/3 maddesiyle getirilen düzenleme Anayasamızın 67/son maddesinde sözü edilen seçim yasalarında bir değişiklik olarak kabul edilebilir mi? sorusu tartışmamızın özünü oluşturmaktadır. Öncelikle bu konudaki yasal mevzuatlara bakmak gerekmektedir. Anayasamızın 67/son maddesinde; “Seçim kanunlarında yapılan değişiklikler, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılan seçimlerde uygulanmaz.” 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun geçici 23. maddesi ise; “31/12/2016 son tarih olmak üzere milletvekili genel seçimi, cumhurbaşkanlığı seçimi ve halkoylamalarında 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 35 inci maddesindeki hükümlerle sınırlı kalınmaksızın Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası esas alınarak veya mevcut bilgilerle Yurt Dışı Seçmen Kütüğü oluşturulabilir.” 298 sayılı Kanunun 35/1 maddesi ise; “Yurt dışı seçmen kütüğü, adres kayıt sistemindeki bilgiler esas alınarak Yüksek Seçim Kurulunca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde oluşturulur.” 680 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 80. maddesi ile 5490 sayılı Kanunun 49/3 maddesine getirilen yeni düzenlemede ise; “Yerleşim yeri adresi yurt dışında olan Türk vatandaşlarının adres kayıtları, yaşadıkları ülkede kullanılan adres verilerine veya o ülke ve bağlı olduğu temsilcilik bilgisine göre tutulur.” denilmiştir.

298 sayılı Kanunun geçici 23. maddesinde “Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 35 inci maddesindeki hükümlerle sınırlı kalınmaksızın” denilmek suretiyle geçici 23. maddenin aynı Kanunun 35. maddesinin bir istisnası olduğu açıkça vurgulanmak istenmiştir. Şimdi 5490 sayılı Kanunun 49/3 maddesine konulan hüküm 298 sayılı Kanunla ilişkilendirilmemiş ise de, 298 sayılı Kanunun 35. maddesindeki yurt dışı seçmen kütüğünün oluşturulmasını doğrudan etkileyecek şekilde düzenlenmiştir.

298 sayılı Kanunun 35. maddesine istisna getiren geçici 23. madde 31/12/2016 tarihi itibarıyla yürürlükten kalkmakla, 35. maddenin bu konuda bir istisnası kalmamış olup, artık 01/01/2017 tarihi itibarıyla yurt dışı seçmen kütüğünün 35. maddeye göre düzenlenmesi zorunlu hale gelmiştir. 680 sayılı Kanun Hükmünde Kararname 06/01/2017 tarihinde yürürlüğe girmiş olup, 298 sayılı Kanunun 35. maddesine göre 01/01/2017 tarihi itibarıyla seçmen olamayanlar bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girmesiyle birlikte yurt dışı seçmen statüsü kazanmışlardır. 680 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle yapılan düzenlemenin doğrudan 298 sayılı Kanunun 35. maddesini etkilediğini izaha gerek yoktur. Kanun koyucu, 298 sayılı Kanunun geçici 23. maddesinde değişiklik yapması halinde, Anayasamızın 67/son maddesindeki derhal yürürlüğe giremeyeceği kuralını göz önünde tutarak ve değişikliğin derhal yürürlüğe girmesini teminen, yeni düzenlemeyi seçim yasasında yapmamış, 5490 sayılı Kanunda yapmıştır.

Yukarıda da anlatıldığı gibi 5490 sayılı Kanunun 49/3 maddesiyle getirilen düzenleme doğrudan yurt dışı seçmen olmayı etkilediğinden, Anayasamızın 67/son maddesi kapsamında seçim yasalarında yapılan değişiklik mahiyetindedir. Bugün daha önceki düzenlemenin devamı mahiyetinde olduğu için ılımlı gözle bakılan bu değişiklik, ileride yapılacak ve olumsuz olabilecek değişikliklere zemin hazırlamamalıdır. Kanun koyucunun seçim kanunlarında değişiklikleri, seçim kanunlarında yapmayıp, başka kanunlarda yaparak Anayasamızın 67/son maddesinin uygulanmasını işlevsiz kılmasının önü açılmamalıdır. Kaldı ki, 5490 sayılı Kanunun

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU
Karar No: 575

49/3 maddesi nüfus uygulamaları yönünden 06/01/2017 tarihinde yürürlüğe girse bile, yurt dışı seçmen olabilmeyi etkilediğinden ve doğrudan seçim hukukunu ilgilendirdiğinden, bu kısım yönünden ancak 06/01/2018 tarihinden itibaren uygulanabilir düşüncesindeyiz.

Yukarıda belirtilen gerekçelerle Kurulumuzun çoğunluk görüşüne katılmıyoruz." şeklindedir.

Yüksek Kurulumuzun yukarıda belirtilen 13/03/2017 tarih ve 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305 sayılı kararları, 23/03/2017 tarih ve 387,388 sayılı kararları, 03/04/2017 tarih ve 464 sayılı kararı, 11/04/2017 tarih ve 517 sayılı kararı, 687 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 10. maddesiyle yürürlükten kaldırılan, 298 sayılı Kanunun 149/A maddesinin, Anayasanın 67/son maddesi hükmü gözetildiğinde uygulanıp uygulanamayacağı ile ilgilidir.

Yüksek Kurulumuzun çoğunluğu, 298 sayılı Kanunun 149/A maddesinin radyo ve televizyonlara ceza verilmesi ile ilgili lehe bir değişiklik getirdiği için derhal uygulanması gerektiği gerekçesine dayanmış, radyo ve televizyonlara 298 sayılı kanunun 55/A maddesi ve Yüksek Seçim Kurulunca belirlenen esaslara aykırı yayın yapmaları halinde ceza verilemeyeceğini kabul etmişlerdir.

Yüksek Kurul üyesi bir arkadaşımız ile benim bu kararlara yazdığımız muhalefet şerhlerinde, Anayasamızın 67/son maddesi gereğince normun yürürlükte olduğu ve uygulanması gerektiği açıkça belirtilmiştir.

Muhalefet şerhlerinde;

"298 sayılı Kanunun özel radyo ve televizyon yayınlarına ilişkin suçlar başlıklı 149/A maddesinde; aynı Kanunun 55/A maddesine ve Yüksek Seçim Kurulunca belirlenecek esaslara aykırı yayın yapılması halinde uygulanacak "cezalar" belirlenmiştir.

Ancak 298 sayılı Kanunun 149/A maddesi Resmî Gazete'nin 9 Şubat 2017 tarihli 29974 sayılı nüshasında yayımlanan 687 sayılı [Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname](#) ile yürürlükten kaldırılmıştır.

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 67/son maddesi "Seçim kanunlarında yapılan değişiklikler, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmaz" hükmünü içermektedir. 687 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile 298 sayılı Kanunun 149/A maddesi hükmünün yürürlükten kaldırılması seçim yasalarında yapılan bir değişikliktir.

687 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 298 sayılı Kanunda yapılan değişikliğin Anayasa'nın 67. maddesinin son fıkrası göz önüne alındığında 16 Nisan 2017 tarihinde yapılacak olan halkoylaması sürecinde uygulanıp uygulanamayacağının açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Konunun açıklığa kavuşturulması, Anayasa'nın 67/son maddesinin gerekçesi, yapım sürecindeki komisyon raporları ile birlikte yorumlanmasını zorunlu kılmaktadır.

Normun yorumlanabilmesi için normun ortaya çıkış sürecine ve gerekçesine bakmak gerekmektedir. 67. Maddenin son fıkrasının gerekçesi, "seçim kanunlarında konjonktürel değişikliklere yer verilmemesi amaçlanmıştır" şeklindedir. Anayasa Uzlaşma Komisyonu ve Anayasa Komisyonundaki müzakere tutanakları incelendiğinde norma yüklenen amaç ve anlamın; bir yıllık süre içinde gerçekleşen seçimlerde yeni kuralın uygulanmaması ve değişiklik öncesi var olan ve müdahale edilen kuralın uygulanmaya devam edilmesi olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim Anayasa Komisyonu üyesi Mustafa Kamalak'ın, norma yüklenen anlam yönünden bir tereddüt yaşanmaması için kuralın "seçim kanunları yayımlandıktan bir yıl sonra yürürlüğe girer" şeklinde modellenmesi önerisi, Komisyon tarafından taslak metin ile önerilen metin arasında anlam ve amaç yönünden bir farklılık bulunmadığı değerlendirilmesini yapılarak kabul edilmemiştir.

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU
Karar No: 575

Bir kanunun gerçek anlamda yürürlüğe girmesi, sonuç doğuracak şekilde uygulanması ile mümkündür. Resmi Gazete’de yayımlanmakla birlikte, yürürlük maddesinde uygulanması ötelenen kanun, uygulanma tarihine kadar sonuç yaratmayan, icrailik kazanmayan ve kendisinden önceki kanun kuralını ilga etme kudreti bulunmayan bir kanundur. Kanunların yürürlük maddesinde uygulanmasının ertelendiği hallerde, yürürlük zamanı olarak Resmi Gazete’de yayımlanma tarihi değil, uygulanma tarihinin anlaşılması gerekir.

Nitekim tartışılan normun yapım sürecinde Anayasa Uzlaşma Komisyonu ve Anayasa Komisyonu Üyesi ve milletvekili sıfatıyla görev yapan Ahmet İyimaya, Türkiye Barolar Birliği Dergisinin 373. Sayısında yayınlanan makalesinde “uygulanamazlığın” anlamını; *“Uygulanamazlığın anlamı, yeni kuralın seçim şartına bağlı olarak bir yıl askıya alınmasını, aynı süre için ilga fonksiyonunu yok etmesi, askı süresinde realize olan seçimlerde askı sebebiyle yürürlükten kalkmamış, yürürlüğü süren, bir yıl sonra yürürlükten kalkacak olan (eski) kuralın uygulanması gerektiğidir.”* şeklinde değerlendirmektedir.

Anayasa yapıcı TBMM’de çoğunluğu elinde bulunduran bir grubun seçimlere gidilirken kendi lehine olacak şekilde oyunun kurallarını değiştirmesini bertaraf etmek için seçim kanunlarındaki değişikliklerin yürürlük tarihini yasa koyucunun takdirine bırakmaksızın bir yıl ötelemeyi tercih etmekle hiçbir istisnaya yer vermeksizin seçim kanunlarında yapılan değişikliklerden sonraki bir yıl içinde yapılacak seçimlerin, değişikliklerden önceki kurallara göre yapılmasını teminat altına almıştır.

Diğer taraftan seçim kanunlarında yapılacak değişikliğin, bir yaptırımın kaldırılmasına ilişkin olması, Anayasa’nın 67. Maddesinin son fıkrasının ihmal edilmesini gerektirmez. Seçim kanunlarında yeni suç ihdas eden bir değişikliğe dayanarak bir yıl içinde yapılacak seçimlerde kişilere cezai yaptırım uygulanamayacağı gibi, fiili suç olmaktan çıkaran ancak henüz uygulanma kabiliyeti olmayan yasal düzenlemeye dayalı olarak bir suçun cezasız bırakılması da söz konusu olamaz.

Somut olayda Anayasada yer alan “uygulanamazlık” kuralı nedeniyle 687 sayılı KHK henüz askıda olduğundan 298 sayılı Kanunun 149/A maddesini ilga etmemiştir. Belirlenen yayın ilkelerine aykırı yayın yapılmasını yaptırıma bağlayan kural halen yürürlüktedir. Fiilin işlendiği tarihte fiili yaptırıma bağlayan kanun hükmü bulunmakla, olayda “cezanın kanuniliği” koşulu gerçekleştiğinden bu aşamada Anayasanın 38. maddesine aykırılıktan söz edilemez. Ceza hükmünü yürürlükten kaldıran 687 sayılı KHK hükmü henüz uygulanabilir olmadığından, bu aşamada lehe hükmün uygulanması tartışması da yapılamaz.

Açıklanan nedenlerle Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun ... günlü, ... sayılı yazısında; ... logosuyla yayın yapan ... adlı kuruluşa ait izleme ve değerlendirme raporu ve buna ilişkin Üst Kurulun ... tarih ve ... sayılı toplantısında aldığı ... sayılı kararın esasına girilerek, Kurulumuzca belirlenen yayın ilkelerine aykırı yayın yapılıp yapılmadığının değerlendirilmesi, aykırı yayın yapıldığının tespiti halinde anılan Kanunun 149/A maddesi uyarınca işlem yapılması gerektiği oyu ile karara katılmıyoruz." denilmiştir.

Muhalefet gerekçemizden açıkça anlaşıldığı üzere, bir norm henüz uygulanabilir hale gelmeden uygulanabileceğine karar verilmiştir. 298 sayılı Kanunun 149/A maddesindeki düzenlemeye baktığımızda, bu Kanunun 55/A maddesine ve Yüksek Seçim Kurulunca belirlenen esaslara aykırı olarak yayın yapılması halinde, cezai müeyyideler getirdiği görülmektedir. Bu cezai müeyyidelerin konuluş amacına baktığımızda, Anayasamızın 67 ve 79. maddelerindeki düzenlemelere paralel olarak seçimlerin eşit ve dürüst şekilde yapılmasını temin için olduğu anlaşılmaktadır. 298 sayılı Kanunun 149/A maddesindeki müeyyideyi uygulamak yerine, uygulanamaz olduğuna karar verilmesi, propaganda açısından eşit olmayan şartlarda halk oylamasına gidilmesi sonucunu doğurmuştur. Kurulumuzun bu kararı ile radyo ve

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU
Karar No: 575

televizyonlarda kendi görüşleri dışında görüşlere yer vermeyen yayınların önü açılmıştır. 298 sayılı yasanın 149/A maddesinin yürürlükten kalktığı ve halk oylamasında uygulanamayacağı kararı ile Yüksek Seçim Kurulu günümüzde propaganda ile ilgili en önemli ve etkili bir yöntem olan radyo ve televizyonlar üzerindeki Anayasa'nın 67 ve 79. maddelerinden gücünü alan seçimlerdeki yönetim ve denetim yetkisini kaybetmiştir.

Bağımsız Milletvekili Nuri Okutan'ın milli iradeye saygı adıyla bir miting düzenleme isteği ile ilgili olarak, Isparta İlçe ve İl seçim kurullarının mitingin yapılamayacağına dair kararlarının itirazın Yüksek Kurulumuza gelmesi üzerine, Kurulumuz çoğunluğu tarafından, itirazın reddine karar verilmekle miting yapılamayacağı nihai karara bağlanmıştır.

Yüksek Kurulumuzun 28/03/2017 tarih ve 422 sayılı çoğunluk kararına iki üyemiz ve benim yazdığımız muhalefet şerhi; "16 Nisan 2017 tarihinde gerçekleştirilecek halkoylamasının dayanağı olan 3376 sayılı Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanunun 1. maddesinde; "... Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkında Kanunun bu **Kanuna aykırı olmayan hükümleri tatbik edilir**" kuralı bulunmaktadır.

3376 sayılı Kanunun 3. maddesinin ikinci fıkrasında ise; "Yüksek Seçim Kurulu, Anayasa değişikliklerinin halkoyuna sunulması için bütün tedbirleri alır ve hazırlıkları yapar. Kurul, halkoylamasının sağlıklı ve düzenli bir şekilde gerçekleşmesini sağlamak amacıyla gerekli ilke kararlarını almaya yetkilidir." hükmüne yer verilmiştir. Buna göre Yüksek Seçim Kurulu, halkoylamasının sağlıklı ve düzenli bir şekilde gerçekleşmesini sağlamak için gerekli ilke kararlarını almaya yetkili kılınmıştır.

Anayasa değişikliklerinin halkoyuna sunulması TBMM tarafından kabul edilen Anayasa değişikliğine ilişkin Kanun'un halkın onayına sunulması olup, bu oylamada partili ya da bağımsız adayların yarışması söz konusu değildir. Halkoylaması; oylama yapılacak olması nedeniyle geniş anlamda bir seçim olmakla birlikte, bu oylamada partili ya da bağımsız adayların yarışması söz konusu olmadığından bu yönüyle diğer seçimlerden ayrılmaktadır. Dolayısıyla 298 sayılı Kanunun propaganda hakkını, partili ve bağımsız adayların yarıştığı seçimleri esas alarak siyasi partiler ve bağımsız adaylarla sınırlayan hükümlerinin, atıf yoluyla halkoylamasında da uygulanması mümkün değildir.

Bu itibarla 3376 sayılı Kanunun 1. Maddesinden 298 sayılı Kanuna yapılan genel atfın, halkoylamasının, 298 sayılı Kanunun halkoylaması ile **bağdaşan** hükümleri ile sınırlı olarak anlaşılması, bağdaşmayan hususların ise 3376 sayılı Kanunun 3.maddesinin 2.fıkrasının verdiği yetki ve görev kapsamında Yüksek Seçim Kurulunca alınacak ilke kararlarıyla düzenlenmesi gerekmektedir. Bu düzenleme yapılırken de "Evet" ve "Hayır" tercihinden oluşan halkoylamasının diğer seçimlerden ayrılan bu özelliği nedeniyle siyasi partiler dışındaki kişi ya da grupların da oylanan kanunla ilgili görüşlerini propaganda yöntemlerini kullanarak açıklama ve yayma hakkı bulunduğu kabulü gerekmektedir.

Öte yandan, Yüksek Seçim Kurulu tarafından halkoylamasının sağlıklı ve düzenli bir şekilde gerçekleştirilmesi amacıyla propaganda hakkının kullanılması sırasında uyulması gereken usul ve esaslara ilişkin olarak daha önce alınmış olan kararların siyasi partiler dışındaki kişi ve gruplar yönünden de uygulanması gerektiğinde kuşku bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle siyasi partiler dışındaki kişi ve grupları da propaganda yapma hakkı bulunduğundan itirazın kabulü ile Isparta Merkez İlçe Seçim Kurulunun 24/03/2017 tarihli, 32-45 sayılı kararının tam kanunsuzluk nedeni ile iptaline ve "Milli İradeye Saygı" konulu toplantı için izin verilmesi talebinin Isparta Merkez İlçe Seçim Kurulunca, Kurulumuzun 15/02/2017 tarih ve 2017/109 sayılı Genelgesi çerçevesinde yeniden değerlendirilmesi gerektiğine karar verilmesi görüşü ile sayın çoğunluk görüşüne katılmıyoruz." şeklindedir.

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU
Karar No: 575

3376 sayılı kanunun 1. maddesinde, bu kanunda hüküm bulunmayan hallerde 298 sayılı kanunun bu kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır denilmiştir. 298 sayılı Kanunun 49 ve devamı maddelerinde ise propaganda ile ilgili kurallar getirildiği görülmektedir. 298 sayılı yasanın "açık yerlerde propaganda" başlıklı 50. maddesinde siyasi partilerin dışında bağımsız adaylarında propaganda yapabilecekleri kurala bağlanmıştır. 298 sayılı yasanın propaganda ile ilgili düzenlemelerinin seçime giren siyasi partiler ve bağımsız adayların yarıştığı esas göz önüne alınarak yapıldığı anlaşılmaktadır. 16/04/2017 tarihinde yapılan Halk oylaması ise, adayı bulunmayan, bir yarış esasına dayanmayan, toplumun bütün kesimlerini ilgilendiren Anayasa değişikliği oylamasıdır. 298 sayılı yasa yarış esasına dayalı olarak propagandayı düzenlediği için halk oylamasının özü ile çelişmektedir. 3376 sayılı yasanın 1. maddesi gereğince, 298 sayılı yasanın aykırı olmayan hükümlerinin uygulanacağı gözetildiğinde, halk oylamasının ruhuna aykırı olan, 298 sayılı yasanın propaganda ile ilgili bir kısım düzenlemelerinin uygulanması mümkün değildir. Milli iradeye saygı mitingi yapmak isteyen kişi belirtilen tarihte Isparta bağımsız milletvekilidir. 298 sayılı yasanın Milletvekili genel seçimlerinde sadece belli miktar ücret yatırmak suretiyle bağımsız aday olan kişilere tanıdığı propaganda hakkı kadar, halen bağımsız milletvekili olan kişinin Anayasa halk oylamasında miting yapıp görüş beyan etmeye hakkı vardır. Bağımsız Milletvekiline miting yapma izninin verilmemesi Anayasa değişikliklerin halka anlatılmasında eşitsizlik yaratmıştır.

Yüksek Kurulumuzun 28/03/2017 tarih ve 410 no'lu sivil toplum kuruluşlarının ve platformlarının propaganda yapıp yapamayacakları ile ilgili çoğunluk kararında, Üsküdar İlçe Seçim Kurulunun istediği görüşle ilgili olarak, " Anayasa değişikliği halkoylamasında, propaganda döneminin başlangıç tarihinden bitimine kadar uyulması gereken usul ve esaslar Kurulumuzun 15/02/2017 tarihli ve 2017/109 sayılı kararı ile belirlenerek Resmi Gazete'nin 15/02/2017 tarihli, 29980 mükerrer sayılı nüshasında yayımlandığından görüş bildirilmesine yer olmadığına," şeklinde karar verilmiştir.

Yüksek Kurul üyesi üç arkadaşımız ile birlikte bu karara yazdığımız muhalefet şerhi;

"16 Nisan 2017 tarihinde gerçekleştirilecek halkoylamasının dayanağı olan 3376 sayılı Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanunun 1. maddesinde; "... Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkında Kanunun bu **Kanuna aykırı olmayan hükümleri tatbik edilir**" kuralı bulunmaktadır.

3376 sayılı Kanunun 3. maddesinin ikinci fıkrasında ise; "Yüksek Seçim Kurulu, Anayasa değişikliklerinin halkoyuna sunulması için bütün tedbirleri alır ve hazırlıkları yapar. Kurul, halkoylamasının sağlıklı ve düzenli bir şekilde gerçekleşmesini sağlamak amacıyla gerekli ilke kararlarını almaya yetkilidir." hükmüne yer verilmiştir. Buna göre Yüksek Seçim Kurulu, halkoylamasının sağlıklı ve düzenli bir şekilde gerçekleşmesini sağlamak için gerekli ilke kararlarını almaya yetkili kılınmıştır.

Anayasa değişikliklerinin halkoyuna sunulması TBMM tarafından kabul edilen Anayasa değişikliğine ilişkin Kanun'un halkın onayına sunulması olup, bu oylamada partili ya da bağımsız adayların yarışması söz konusu değildir. Halkoylaması; oylama yapılacak olması nedeniyle geniş anlamda bir seçim olmakla birlikte, bu oylamada partili ya da bağımsız adayların yarışması söz konusu olmadığından bu yönüyle diğer seçimlerden ayrılmaktadır. Dolayısıyla 298 sayılı Kanunun propaganda hakkını, partili ve bağımsız adayların yarıştığı seçimleri esas alarak siyasi partiler ve bağımsız adaylarla sınırlayan hükümlerinin, atıf yoluyla halkoylamasında da uygulanması mümkün değildir.

Bu itibarla 3376 sayılı Kanunun 1. Maddesinden 298 sayılı Kanuna yapılan genel atfın, halkoylamasının, 298 sayılı Kanunun halkoylaması ile **bağdaşan** hükümleri ile sınırlı olarak anlaşılması, bağdaşmayan hususların ise 3376 sayılı Kanunun 3.maddesinin 2.fıkrasının verdiği yetki ve görev kapsamında Yüksek Seçim Kurulunca alınacak ilke kararlarıyla düzenlenmesi

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU
Karar No: 575

gerekmektedir. Bu düzenleme yapılırken de “Evet” ve “Hayır” tercihinden oluşan halkoylamasının diğer seçimlerden ayrılan bu özelliği nedeniyle siyasi partiler dışındaki kişi ya da grupların da oylanan kanunla ilgili görüşlerini propaganda yöntemlerini kullanarak açıklama ve yayma hakkı bulunduğu kabulü gerekmektedir.

Öte yandan, Yüksek Seçim Kurulu tarafından halkoylamasının sağlıklı ve düzenli bir şekilde gerçekleştirilmesi amacıyla propaganda hakkının kullanılması sırasında uyulması gereken usul ve esaslara ilişkin olarak daha önce alınmış olan kararların siyasi partiler dışındaki kişi ve gruplar yönünden de uygulanması gerektiğinde kuşku bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, Üsküdar 1.İlçe Seçim Kurulunun görüş talebi üzerine siyasi partiler dışındaki kişi ve grupların da halkoylaması sürecinde propaganda yapabileceklerine, 15.02.2017 tarih ve 2017/109 sayılı kararı ile belirlenen usul ve esasların bu kişi ve gruplar yönünden de geçerli olduğuna karar verilmesi gerektiği oyu ile sayın çoğunluk görüşüne katılmıyoruz." şeklindedir.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği tarafından Kurulumuz Başkanlığına gönderilen 27/03/2017 tarihli, 599 sayılı yazıda; 16 Nisan 2017 tarihinde yapılacak Anayasa Değişikliği Halk oylamasının yalnızca siyasi partileri ilgilendirmediği tüm yurttaşları ilgilendirdiği, Türkiye Cumhuriyeti yönetim şeklini önemli bir ölçekte değiştiren Anayasa değişikliğini siyasal partilerin kampanyalarıyla sınırlamanın demokrasi ve demokratik katılımçılık kavramlarıyla, yurttaşlık haklarıyla örtüşmediği, yurttaşı ve demokratik kurum ve kuruluşları yalnızca “oy” veren konumda tutup, düşüncüyü açıklama ve yayma, gerçeğe ulaşma hakkının yasaklanmasının yürürlükteki Anayasanın ihlali olduğu, bugün “oy” kadar demokratik katılımçılığın değerinin varlığını tartışmanın ne insanlığın katettiği yol ne de şu anda yürürlükte olan Anayasa karşısında anlamı olmadığı, çağdaş anayasaların demokrasiyi yalnızca “oy”a indirgeyen anlayıştan geçen yüzyılda vazgeçtiği, Birliğin Anayasa'nın 135. maddesinde düzenlenen anayasal bir meslek kuruluşu olduğu, Anayasa değişikliği konusunda görüş belirtme, toplumla paylaşma, toplantı yapma konusunda yasak konulamayacağı açık olmasına karşın, Yüksek Seçim Kurulu kararları ilgi tutularak mülki amirlerce yasak konulduğu, Anayasal ve yasal düzenlemeler ihlal edilerek, referandumun amacına aykırı yasaklar konulduğu, halkın iradesinin serbestçe ortaya konulmasının engellendiği ve Yüksek Seçim Kurulu kararları ile getirilen serbest propaganda ortamının bozulduğu, Yüksek Seçim Kurulunun 15/02/2017 tarihli, 2017/109 sayılı kararında kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarına yönelik bir yasak söz konusu değilken, Yüksek Seçim Kurulu kararını ilgi tutarak yasak koyan Valiliklere yönelik açıklayıcı bir karar alınmasını ve bu kararın Valiliklere bildirilmesini, yazıya konu Ankara Valiliğinin kararının kaldırılması için gerekli işlemin yapılması istenildiğinde, Kurulumuz oy çokluğu ile;

"16 Nisan 2017 tarihinde yapılacak Anayasa Değişikliği Halkoylamasında, propaganda döneminin başlangıç tarihinden bitimine kadar uyulması gereken usul ve esaslar Kurulumuzun 15/02/2017 tarihli, 2017/109 sayılı kararı ile belirlenerek Resmî Gazete'nin 15/02/2017 tarihli, 29980 mükerrer sayılı nüshasında yayımlanmış olup, anılan kararın “Propaganda amaçlı yayın ve malzeme dağıtım” başlıklı (F) maddesi uyarınca uyuşmazlıkların çözümünde ilçe seçim kurulunun karar verme konusunda yetkili olduğuna," denilmiştir.

Yüksek Kurulumuzun 30/03/2017 tarih ve 433 sayılı çoğunluk kararına bir üyemiz ve ben yazdığımız muhalefet şerhinde;

"Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'nin 16 Nisan 2017 tarihinde yapılacak Anayasa Değişikliği Halkoylamasının yalnızca siyasi partileri ilgilendirmediği, tüm yurttaşları ilgilendirdiği, siyasal partilerin kampanyalarıyla sınırlamanın demokrasi ve demokratik katılımçılık kavramlarıyla, yurttaşlık haklarıyla örtüşmediği, düşüncüyü açıklama ve yayma gerçeğe ulaşma hakkının yasaklanmasının yürürlükteki Anayasanın ihlali olduğu, Birliğin Anayasa'nın 135. Maddesinde düzenlenen anayasal bir meslek kuruluşu olduğu, Anayasa değişikliği konusunda görüş belirtme, toplumla paylaşma, toplantı yapma konusunda yasak

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU
Karar No: 575

konulamayacağı, Anayasal ve yasal düzenlemeler ihlal edilerek, referandumun amacına aykırı yasaklar konulduğu, Valiliklere yönelik açıklayıcı bir karar alınmasını ve bu kararın Valiliklere bildirilmesi istenilmekle, Kurulumuzun çoğunluk görüşü olarak, öncelikle ilçe seçim kurulu tarafından bir karar verilmesi gerektiğine dair karar verilmiştir.

Kurulumuzun bu kararına katılmamaktayız. Şöyle ki;

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sınının 79/2 maddesinde; "Seçimlerin başlamasından bitimine kadar, seçimin düzen içinde yönetimi ve dürüstlüğü ile ilgili bütün işlemleri yapma ve yaptırma, seçim süresince ve seçimden sonra seçim konularıyla ilgili bütün yolsuzlukları, şikayet ve itirazları inceleme ve kesin karara bağlama... seçim tutanaklarını kabul etme görevi Yüksek Seçim Kurulundur." denilmiştir.

3376 sayılı Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanun'un 3. maddesinin 2. fıkrasında ise; "Yüksek Seçim Kurulu, Anayasa değişikliklerinin halkoyuna sunulması için bütün tedbirleri alır ve hazırlıkları yapar. Kurul, halkoylamasının sağlıklı ve düzenli bir şekilde gerçekleşmesini sağlamak amacıyla gerekli ilke kararlarını almaya yetkilidir." denilmiştir.

Kurulumuzun 15/02/2017 tarihli ve 109 sayılı kararı propagandayı düzenlemiştir. Bu kararlar propagandanın çerçevesi çizilmiş olmakla birlikte, 109 sayılı kararın çerçevesi ile çözülemeyecek durumlar ortaya çıkmaktadır. Pratikte 109 sayılı kararın tam olarak çözemediği durumlarla karşılaşılıyor olması gözetildiğinde, Yüksek Seçim Kuruluna gerek Anayasamızın 79. maddesi, gerekse 3376 sayılı yasanın 3/2 maddesine göre verilen görev ve yetki çerçevesinde, Kurulumuzun tüm ülke çapında uygulama birliğini sağlamak ve halk oylamasının sağlıklı ve düzenli bir şekilde gerçekleştirilmesini teminen belirleyici kararlar alması gerektiğini düşündüğümüzden, sayın çoğunluğun öncelikle ilçe seçim kurulu tarafından karar verilmesi gerektiğine dair görüşüne katılmıyoruz." denilmiştir.

Marmaris İlçe Seçim Kurulunun vermiş olduğu karar yönünden Yüksek Kurulumuza getirilen dosyada, Kurulumuz, "Anayasa değişikliklerinin halkoylamasına sunulmasında, propaganda döneminin başlangıç tarihinden bitimine kadar uyulması gereken usul ve esasların belirlendiği Kurulumuzun 15/02/2017 tarihli, 109 sayılı kararı ve 2709 sayılı T.C. Anayasasınının 135. maddesi ile 6235 sayılı Türkiye Mühendis ve Mimarlar Odası Birliği Kanunu kapsamında, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Marmaris İlçe Temsilciliğine ait binaya 16 Nisan 2017 tarihinde yapılacak olan Anayasa Değişikliği Halkoylamasına ilişkin olarak "HAYIR" afişinin asılıp asılmayacağı hususunda, ilçe seçim kurulunca verilecek kararın itirazın Kurulumuz önüne gelmesi ihtimaline karşı, konunun öncelikle Marmaris İlçe Seçim Kurulunca değerlendirilerek bir karar verilmesi gerektiğinden, görüş verilmesine yer olmadığına," karar vermiştir.

Yüksek Kurulumuzun 30/03/2017 tarih ve 438 sayılı bu çoğunluk kararına bir üyemiz ve ben yazdığımız muhalefet şerhinde;

"Türk Mühendis ve Mimarlar Odası Başkanlığı'na bağlı Marmaris İlçe Temsilciliğinin binasına halk oylaması ile ilgili propaganda amaçlı afiş asılıp asılmayacağı konusunda Marmaris İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı tarafından Kurulumuzdan görüş sorulması üzerine, Kurulumuzun çoğunluk görüşü olarak, öncelikle ilçe seçim kurulu tarafından bir karar verilmesi gerektiğine dair karar verilmiştir.

Kurulumuzun bu kararına katılmamaktayız. Şöyle ki;

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sınının 79/2 maddesinde; "Seçimlerin başlamasından bitimine kadar, seçimin düzen içinde yönetimi ve dürüstlüğü ile ilgili bütün işlemleri yapma ve yaptırma, seçim süresince ve seçimden sonra seçim konularıyla ilgili bütün yolsuzlukları, şikayet ve itirazları inceleme ve kesin karara bağlama ... seçim tutanaklarını kabul etme görevi Yüksek Seçim Kurulundur." denilmiştir.

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU
Karar No: 575

3376 sayılı Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanun'un 3. maddesinin 2. fıkrasında ise; "Yüksek Seçim Kurulu, Anayasa değişikliklerinin halkoyuna sunulması için bütün tedbirleri alır ve hazırlıkları yapar. Kurul, halkoylamasının sağlıklı ve düzenli bir şekilde gerçekleşmesini sağlamak amacıyla gerekli ilke kararlarını almaya yetkilidir." denilmiştir.

Kurulumuzun 15/02/2017 tarihli ve 109 sayılı kararı propagandayı düzenlemiştir. Bu kararla propagandanın çerçevesi çizilmiş olmakla birlikte, 109 sayılı kararın çerçevesi ile çözülemeyecek durumlar ortaya çıkmaktadır. Pratikte 109 sayılı kararın tam olarak çözemediği durumlarla karşılaşılıyor olması gözetildiğinde, Yüksek Seçim Kuruluna gerek Anayasamızın 79. maddesi, gerekse 3376 sayılı yasanın 3/2 maddesine göre verilen görev ve yetki çerçevesinde, Kurulumuzun tüm ülke çapında uygulama birliğini sağlamak ve halk oylamasının sağlıklı ve düzenli bir şekilde gerçekleştirilmesini teminen belirleyici kararlar alması gerektiğini düşündüğümüzden, sayın çoğunluğun öncelikle ilçe seçim kurulu tarafından karar verilmesi gerektiğine dair görüşüne katılmıyoruz." denilmiştir.

Amasya Merkez İlçe Seçim Kurulu tarafından kısa adı TÜGVA olan vakfın çadır kurmak suretiyle stant açıp açamayacağı Kurulumuzdan sorulması üzerine, Kurulumuzca; "TÜGVA Vakfının çadır kurmak suretiyle imza standı açıp açamayacağı hususunda, ilçe seçim kurulunca verilecek kararın itirazen Kurulumuz önüne gelmesi ihtimaline karşı, konunun öncelikle Amasya Merkez İlçe Seçim Kurulunca değerlendirilerek bir karar verilmesi gerektiğinden, görüş bildirilmesine yer olmadığına," şeklinde karar verilmiştir.

Yüksek Kurulumuzun 06/04/2017 tarih ve 486 sayılı çoğunluk kararına iki sayın üyemiz ve ben yazdığımız muhalefet şerhinde;

16 Nisan 2017 tarihinde gerçekleştirilecek halkoylamasının dayanağı olan 3376 sayılı Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanununun 1. maddesinde; "... Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkında Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri tatbik edilir" kuralı bulunmaktadır.

3376 sayılı Kanunun 3. maddesinin ikinci fıkrasında ise; "Yüksek Seçim Kurulu, Anayasa değişikliklerinin halkoyuna sunulması için bütün tedbirleri alır ve hazırlıkları yapar. Kurul, halkoylamasının sağlıklı ve düzenli bir şekilde gerçekleşmesini sağlamak amacıyla gerekli ilke kararlarını almaya yetkilidir." hükmüne yer verilmiştir. Buna göre Yüksek Seçim Kurulu, halkoylamasının sağlıklı ve düzenli bir şekilde gerçekleşmesini sağlamak için gerekli ilke kararlarını almaya yetkili kılınmıştır.

Anayasa değişikliklerinin halkoyuna sunulması TBMM tarafından kabul edilen Anayasa değişikliğine ilişkin Kanun'un halkın onayına sunulması olup, bu oylamada partili ya da bağımsız adayların yarışması söz konusu değildir. Halkoylaması; oylama yapılacak olması nedeniyle geniş anlamda bir seçim olmakla birlikte, bu oylamada partili ya da bağımsız adayların yarışması söz konusu olmadığından bu yönüyle diğer seçimlerden ayrılmaktadır. Dolayısıyla 298 sayılı Kanunun propaganda hakkını, partili ve bağımsız adayların yarıştığı seçimleri esas alarak siyasi partiler ve bağımsız adaylarla sınırlayan hükümlerinin, atıf yoluyla halkoylamasında da uygulanması mümkün değildir.

Bu itibarla 3376 sayılı Kanununun 1. Maddesinden 298 sayılı Kanuna yapılan genel atfın, halkoylamasının, 298 sayılı Kanunun halkoylaması ile **bağdaşan** hükümleri ile sınırlı olarak anlaşılması, bağdaşmayan hususların ise 3376 sayılı Kanunun 3.maddesinin 2.fıkrasının verdiği yetki ve görev kapsamında Yüksek Seçim Kurulunca alınacak ilke kararlarıyla düzenlenmesi gerekmektedir. Bu düzenleme yapılırken de "Evet" ve "Hayır" tercihindan oluşan halkoylamasının diğer seçimlerden ayrılan bu özelliği nedeniyle siyasi partiler dışındaki kişi ya da grupların da oylanan kanunla ilgili görüşlerini propaganda yöntemlerini kullanarak açıklama ve yayma hakkı bulunduğu kabulü gerekmektedir.

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU
Karar No: 575

Öte yandan, Yüksek Seçim Kurulu tarafından halkoylamasının sağlıklı ve düzenli bir şekilde gerçekleştirilmesi amacıyla propaganda hakkının kullanılması sırasında uyulması gereken usul ve esaslara ilişkin olarak daha önce alınmış olan kararların siyasi partiler dışındaki kişi ve gruplar yönünden de uygulanması gerektiğinde kuşku bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, Amasya Merkez İlçe Seçim Kurulunun görüş talebi üzerine siyasi partiler dışındaki kişi ve grupların da halkoylaması sürecinde propaganda yapabilecekleri, TÜGVA'nın stand açma talebinin 15.02.2017 tarih ve 2017/109 sayılı karar ile belirlenen usul ve esaslar uyarınca değerlendirilerek Amasya Merkez İlçe Seçim Kurulunca bir karar verilmesi gerektiği görüşü ile ilgili sayın çoğunluk görüşüne katılmıyoruz." şeklindedir.

Yukarıda ayrıntıları verilen 410, 433, 438 ve 486 sayılı kararlarımızda, sivil toplum kuruluşlarının afiş asma, stant açma, propaganda yapma ile ilgili müracaatları üzerine Kurulumuzca bu konuda hep ilçe seçim kurullarının karar vermesi gerektiği şeklinde görüş beyan edilmiştir. Bu kararlara yazdığımız muhalefet şerhlerinde işin esasına girilerek sivil toplum kuruluşlarının propaganda yapabileceklerine karar verilmesi gerektiğini belirtmiştik. Kurulumuz, öncelikle ilçe seçim kurullarının karar vermesi gerektiğini belirterek uygulamada tereddüde düşülen konularda, uygulamaya yol gösterici kararlar vermemiştir. Propaganda ile ilgili genelgemizin anlaşamadığı veya genelgemizin karşılamadığı konularda, belirleyici olarak kurulumuz tarafından karar verilmemesi, pratikte uygulama birliğinin sağlanamamasına, farklı uygulamaların doğmasına, başka kurumların inisiyatif almasına neden olmuştur. Bu durum, seçimlerin yargı yönetim ve denetimi altında yapılacağına dair Anayasamızın 67 ve 79. maddelerine uygun düşmemiştir.

Yukarıda ayrıntılı olarak yazıldığı üzere, Anayasa değişikliği gibi önemli bir halk oylamasının anlatılması noktasında, sivil toplum kuruluşlarının gerektiği gibi propaganda yapma haklarını kullanamamaları, seçim Kanunlarında yapılan değişikliklerin bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanamayacağı kuralının gözardı edilmesi sonucu, radyo ve televizyon kanallarının sadece kendi görüşlerine yer vermeleri ile Anayasa değişikliği metninin halka anlatılmasında farklı görüşlerin eşit temsil edilmemesi ve 560 sayılı kararımızın yarattığı sonuç gözetildiğinde, Anayasamızın 67 ve 79. maddelerinin ihlal edildiği, bu nedenlerle seçimlerin iptali yolundaki başvurunun kabulüne karar verilmesi gerektiğini düşündüğümden, Yüksek Kurulumuzun sayın çoğunluğunun görüşüne katılmıyorum.

Üye
Cengiz TOPAKTAŞ